

Jaardocument 2023

Stichting
Rijksmuseum Twenthe

Inhoud

Akkoordverklaring	4
Bericht van de Raad van Toezicht	6
Bestuursverslag	9
1. Activiteiten/Tentoonstellingen	
2. Educatie	
3. Kennis en collecties	
4. Marketing en Development	
5. Reflectie op de Codes	
6. Bedrijfsvoering	
Activiteiten & Bereik	37
Financiële verantwoording	
Balans per 31 december 2023	
Categoriale exploitatierekening over 2023	
Categoriale en functionele exploitatierekening over 2023	
Kasstroomoverzicht	
Personeel en vrijwilligers	
Toelichting	
Specificatie van posten op de balans	
Toelichting op de categoriale exploitatierekening	
Toelichting op de categoriale en functionele exploitatierekening	
Overzicht huisvestingslasten	
Resultaatbestemming 2023	
Rapportage WNT	
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	74

Rijksmuseum Twenthe
Lasondersingel 129-131
7514 BP Enschede
T 053-2012099
info@rijksmuseumtwenthe.nl
www.rijksmuseumtwenthe.nl

Akkoordverklaring

Raad van Toezicht

Het bestuursverslag 2023 van Stichting Rijksmuseum Twenthe is goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht van Stichting Rijksmuseum Twenthe op 25 maart 2024.

Raad van Toezicht

Dhr. S.M.M. Kuks (voorzitter)

Mevrouw Drs. J. Kiers

A.J. Voskamp

D.T. M. Majoor

Mr. A.R. van Uhm

Directeur

C.P.J. Breunese

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'C.P.J. Breunese', with a long horizontal line extending to the left.

Bericht van de Raad van Toezicht van Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek

Aan het einde van 2023 kijkt de Raad van Toezicht van Rijksmuseum Twenthe – samen met de museummedewerkers en de vele betrokken museumvrijwilligers – tevreden terug op een productief en succesvol jaar. Het museum presenteerde maar liefst veertien tentoonstellingsprojecten, aangevuld met talloze activiteiten voor jong en oud, voor vertrouwd en voor nieuw publiek. De collectie is uitgebreid, er is een nieuwe educatieve organisatie opgezet, digitale systemen zijn vernieuwd en zowel lokale als nationale samenwerkingsverbanden werden verstevigd. Per 1 juli trad Caroline Breunese aan als de nieuwe directeur-bestuurder, zowel voor Rijksmuseum Twenthe als De Museumfabriek. De Raad van Toezicht is blij dat er meer stabiliteit in de organisatie is gekomen na het eerste half jaar van 2023, waarin directeur Arnoud Odding het museum had verlaten en een interim-directie de leiding waarnam. Wij danken de interim-directie Nikki Olde Monnikhof en Willem Dik hartelijk voor hun voortreffelijke inzet.

De coronapandemie, die het functioneren van het museum in de voorgaande verslagjaren in hoge mate beïnvloedde, hebben we nu echt achter ons kunnen laten. Geheel passend bij de landelijke trend zijn ook in Rijksmuseum Twenthe de bezoekcijfers weer gestegen, zelfs tot iets boven het niveau van voor de pandemie. Dankzij steun van het Rijk zijn de zorgen om energielasten en indexering van de kosten minimaal gebleven. Het ministerie van OCW heeft in 2023 gewerkt aan een nieuw huisvestingsstelsel. Dit vond plaats in nauw overleg met de Nederlandse Museumvereniging en de door het Rijk gesubsidieerde musea. De Raad van Toezicht heeft dit proces nauwlettend gevolgd en werd hierin steeds bijgestaan door de auditcommissie. De Raad is blij met het zorgvuldige proces en met de uitkomst, die kortgezegd inhoudt dat de Rijksmusea vanaf 1 januari 2024 volledig zeggenschap hebben over het beheer en onderhoud van hun panden en ook de verantwoordelijkheid dragen voor de risico's die daaraan verbonden zijn. In ruil daarvoor ontvangen zij van het Rijk een vergoeding en structureel middelen voor de verduurzaming van hun gebouwen. De verduurzaming van het bijna 100 jaar oude Rijksmuseum Twenthe is een grote opgave voor de komende jaren. Door de directiewissel zijn de plannen voor een nieuwe entree en het betrekken van de tuin naast het museum op een laag pitje gezet. De toegankelijkheid en zichtbaarheid van het museumgebouw blijven een belangrijk aandachtspunt en zullen in 2024 volop aandacht krijgen.

Op tentoonstellingsgebied was 2023 een jaar van ambitie. Naast meerdere middelgrote en kleine exposities presenteerde Rijksmuseum Twenthe in het voorjaar een grote overzichtstentoonstelling over Sofonisba Anguissola, een vooruitstrevende kunstenaar uit de Italiaanse Renaissance. In lijn met de eerdere expositie over een Italiaanse kunstenaar, Artemisia Gentileschi, zette het museum met Sofonisba weer een vrouwelijke topkunstenaar op de kaart. In de zomer maakte het museum de stap naar de kunstenaars van nu: de beste studenten van de kunstacademie AKI kregen het podium om hun afstudeerwerk in het museum tonen. Het najaar stond in het teken van een zeer urgente maatschappelijke vraag: Van wie is het (platte)land? Dit thema en de participatieve aanpak van de tentoonstelling volgde uit het transformatieplan 'Binnenste Buiten' uit 2022. In een uitgebreide manifestatie zijn drie exposities getoond met een zeer uitgebreid activiteitenprogramma. De manifestatie leverde nieuwe bezoekers en nieuwe inzichten op. Het aansluiten bij actuele kwesties buiten de museummuren smaakt naar meer.

In 2023 is gestart met het doen van publieksonderzoek: het museum sloot zich aan bij de MuseumMonitor van de Museumvereniging, waardoor meer inzicht komt in het profiel, de verwachtingen en de meningen van bezoekers. Dat leverde al direct een mooi compliment op: de MuseumMonitor liet een 9.08 zien als waarderingcijfer voor de expositie over Sofonisba

Anguissola. Ook zijn beide musea gestart met de trainingen van de landelijke organisatie 'Musea Bekennen Kleur'. Samen met circa tien andere musea (waaronder Paleis t Loo, het Drents Museum en het Nederlands Openluchtmuseum) volgden de directie, het afdelingshoofd Publiek en de medewerker Diversiteit & Inclusie meerdere bijeenkomsten. Deze sessies hielpen de museumstaf bij het voorbereiden van een plan van aanpak dat diversiteit, toegankelijkheid, inclusie en gelijkwaardigheid zal bevorderen. De Raad van Toezicht en de directie hebben samen vastgesteld dat deze beleidslijn belangrijk is en aandacht behoeft op alle niveaus.

In 2022 werden het Twentelab – het collectiecentrum met nieuwe depots, een restauratieatelier, fotostudio en werkruimten – en de database en website Atlas van Ooit in gebruik genomen. Dit collectiecentrum is gehuisvest in De Museumfabriek maar faciliteert de collectiebeheerders van beide musea. Sterker nog: het TwenteLab en de Atlas van Ooit spelen een steeds grotere rol in de Twentse regio. Meerdere erfgoedinstellingen zijn al aangesloten en de depotbeheerders verzorgen naast de eigen collecties ook deelverzamelingen van de Gemeente Enschede. Ter ere van het afscheid van directeur Arnoud Odding werd een klein werk van de middeleeuwse kunstenaar Dirk Bouts gerestaureerd en feestelijk onthuld. Datzelfde gebeurde met het landschap van John Constable, dat een nieuwe vernislaag kreeg én een nieuwe lijst. Hiermee zijn weer twee werken uit de collectie van Rijksmuseum Twenthe geconserveerd voor de toekomst.

De Raad van Toezicht van Rijksmuseum Twenthe ziet toe op de kwaliteit, de strategie, de prestaties en de bedrijfsvoering van het museum en de organisatie, alsook op het goed functioneren van de directeur-bestuurder. De leden van de Raad functioneren niet alleen als toezichthouder, zij staan de directie en soms ook leden van het managementteam met raad terzijde.

De verdeling van de verantwoordelijkheden tussen de Raad van Toezicht en het bestuur is schriftelijk vastgelegd en inzichtelijk gemaakt in de Governance Code Cultuur. De musea hanteren de principes van deze code, waarbij de Raad van Toezicht zich verder ontwikkelt, leert en professionaliseert.

De Raad van Toezicht maakt gebruik van diverse overlegvormen, contactmomenten en netwerkbijeenkomsten die hen in staat stellen om toezicht te houden op de hele organisatie vanuit een juiste balans tussen betrokkenheid en afstand.

Jaarlijks evalueert de Raad van Toezicht zijn eigen functioneren en dat van het bestuur. Op 26 juni 2023 heeft een zelfevaluatie van de Raad plaatsgevonden. Op 27 november 2023 heeft een evaluerend gesprek met de directeur-bestuurder plaatsgevonden op basis van haar ervaringen in de eerste 100 dagen. De Raad van Toezicht vergaderde in het verslagjaar vijfmaal: op 17 februari, 29 maart, 26 juni, 25 september en 27 november. De bijeenkomsten waren reguliere vergaderingen waarin vele inhoudelijke, organisatorische en financiële onderwerpen werden besproken. In de vergadering van 29 maart werden de jaarrapportages van Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek behandeld, in de vergadering van 26 juni de strategische plannen voor 2024 en verder, en in de vergadering van 25 september de jaarbegrotingen voor 2024. De Raad van Toezicht heeft in 2023 veel tijd besteed aan de selectieprocedure voor de nieuwe directeur-bestuurder. In goede samenwerking met een extern werving- en selectiebureau, een afvaardiging van de museumcollega's en met de Ondernemingsraad is in het voorjaar een keuze gemaakt. Betrokkenen kijken met tevredenheid terug op dit zorgvuldig doorlopen proces.

De Raad van Toezicht van Rijksmuseum Twenthe kent een auditcommissie en een remuneratiecommissie. De auditcommissie is drie keer bij elkaar geweest om specifieke financiële

onderwerpen te bespreken en ter voorbereiding op de vergaderingen met de financiële jaarstukken en de jaarbegrotingen. Daarnaast heeft een delegatie van de Raad van Toezicht tweemaal in het verslagjaar overleg gevoerd met de Ondernemingsraad van de beide musea.

Op 29 maart 2023 is de samenstelling van de Raad van Toezicht gewijzigd doordat een van de leden vanwege werkomstandigheden heeft verzocht niet te worden herbenoemd voor een tweede termijn. Daardoor is er een vacature in de Raad die aan het einde van 2023 nog niet is ingevuld. Voor het overige is de samenstelling van de Raad gelijk gebleven.

Wij kijken ernaar uit om de komende jaren, samen met de directie, de musea verder te brengen in hun ontwikkeling. Het jaar 2024 begon al veelbelovend met de mededeling van de VriendenLoterij dat Rijksmuseum Twenthe begunstigde is geworden. Deze waardering en financiële steun is tekenend voor de zichtbaarheid en goede koers waarin het museum zich bevindt.

De Raad van Toezicht van Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek,
voor deze de voorzitter,

Stefan Kuks

Bestuursverslag

Rustiger vaarwater

Na de intensieve coronajaren en de zorgen om de snelle stijging van de energielasten na het uitbreken van de oorlog in Oekraïne in 2022, is Rijksmuseum Twenthe in 2023 in rustiger vaarwater gekomen. Dat betekent zeker niet dat er niets te beleven viel in het museum of dat het team het rustiger aan heeft gedaan. Er zijn waren maar liefst veertien grote en kleine presentaties te zien, er waren talloze activiteiten voor jong en oud en achter de schermen werden kunstwerken gerestaureerd en digitale installaties verbeterd. In tegenstelling tot de voorafgaande periode kon dit echter zonder grote financiële zorgen uitgevoerd worden en kon het museum alle dagen open zijn. Bij mijn aantreden in juli 2023 trof ik een ambitieuze en bevlogen staf aan en een zeer betrokken groep vrijwilligers, die allen zeer bereid zijn om Rijksmuseum Twenthe succesvol en relevant te maken. Ik nam het stokje over van de interim directie, die na het vertrek van Arnoud Odding uiterst zorgvuldig voor de organisatie heeft gezorgd. Ik wil de twee interim directieleden zeer bedanken voor de verantwoordelijkheid die zij genomen hebben, naast hun eigen functies.

Ambitieuze exposities

Het tentoonstellingsprogramma begon in februari met een prachtig overzicht van het werk van de Italiaanse kunstenares Sofonisba Anguissola. De expositie opende tegelijk met de grote Vermeertentoonstelling in Rijksmuseum Amsterdam maar NRC schreef 'Psst, andere mensen. Er is behalve Vermeer nog een blockbuster, in het geniep. Rijksmuseum Twenthe in Enschede haalde van over de halve wereld het werk van Sofonisba Anguissola naar Nederland. Ga d'rheen, succes verzekerd.' Dit advies werd door velen opgevolgd en 'Sofonisba' is door de bezoekers zeer hoog gewaardeerd. De aanmoediging verwoordt goed wat voor veel mensen in Nederland het imago van Rijksmuseum Twenthe is: een onverwachte parel in museumland waar hele ambitieuze projecten gerealiseerd worden. Voor de trouwe cultuurliefhebbers in Twente is dit zeker geen verrassing, zij weten hun weg naar ons museum goed te vinden en zijn trots op het enige rijksmuseum in het oosten van het land. Toch zien we ook een kans om de bezoekersgroep in Twente verder uit te breiden en meer toegankelijk en van betekenis te zijn voor nieuwe bezoekers. Deze wens sluit aan bij het transformatieplan 2021-2024 'Binnenstebuiten'. De grote manifestatie die in september opende onder de naam 'Van wie is het (platte)land?' was daarvoor een zeer gedurfd initiatief. Geheel passend in de meerjarige programmalijn 'Het Groene Lab' stond alles in het najaar in het teken van de relatie die we als mens hebben met de natuur. Een zeer urgent thema want de uitdagingen in Nederland voor het gebruik van onze grond zijn groot en de belangen botsen hevig. De exposities 'Terra Libera' en 'Extractivism' en de foto's van Natascha Libbert en Toon Koehorst reflecteerden allen op de vraag van wie het land nu eigenlijk is en waar het voor gebruikt moet worden. Het uitgebreide programma met lezingen en debatten trok boeren, BBB-stemmers, milieuactivisten en wetenschappers. Met de manifestatie faciliteerde Rijksmuseum Twenthe ontmoetingen en debat. Wij voelen ons comfortabel bij deze positie, en zullen dit in de toekomst verder exploreren.

Naast deze grote projecten organiseerde het museum ook exposities met werk van Armando, Theo Wolvecamp, Jan Nap, zeventiende en achttiende-eeuwse kunstenaars als Ruisdael en Hobbema en bovendien werk van jonge kunstenaars van de AKI kunstacademie. Het was kortom weer een bruisend jaar dat ons imago 'ambitieuze' recht doet.

Diversiteit en inclusie

Tot mijn grote plezier is het museum enige jaren geleden gestart met het bereiken van jonge bezoekers: twintigers en dertigers, veelal uit Enschede en Twente. Met de Universiteit Twente, de kunstacademie AKI, het conservatorium ARTEZ, een regionale Hogeschool Saxion en ROC heeft Enschede in potentie veel creatieve en cultuur minnende museumbezoekers. De weg naar het museum is voor hen echter nog niet vanzelfsprekend. Door het evenement 'Museumnacht' en speciale avonden voor jongeren 'RMTnext' wordt het museum steeds bekender bij deze doelgroep. De evenementen trekken ieder jaar meer bezoekers, ook in 2023. In 2024 zal er ook een business club worden opgericht voor startende ondernemers, onder de noemer 'Young RMT'. Met al deze activiteiten draagt Rijksmuseum Twenthe bij aan een levendige regio waar jongeren ook na hun studie hun vertier en netwerk kunnen vinden. Ook voor kinderen uit het primair en voortgezet onderwijs en voor families is het aanbod verstevigd. Na de ontvlechting van de samenwerking Roombeek Cultuureducatie heeft Rijksmuseum Twenthe gewerkt aan een eigen lesaanbod, met eigen museumdocenten en zelfs een eigen museumbus. 2023 was een jaar van herstel na de ontvlechting en van opbouw van een interne organisatie. In 2024 bouwen we hier verder aan, om nog meer kinderen te kunnen te ontvangen en in aanraking te brengen met onze collecties.

Het doen van publieksonderzoek en het werken aan toegankelijkheid, diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid passen ook bij het transformatieplan 'Binnenstebuiten'. Immers, als je van betekenis wilt zijn voor bewoners is het noodzakelijk om je in hen te verdiepen en te weten wat hen bezighoudt en wat hun verwachtingen zijn. De werkgroep Diversiteit & Inclusie werkt hier hard aan en ook ikzelf ben hier vanaf dag één intensief bij betrokken. Passend bij dit doel is in 2023 ook een coördinator publieksservice aangesteld. Dit is een nieuwe functie in het museum voor de dagelijkse gang van zaken op 'de vloer'. Bezoekerstevredenheid vinden we zeer belangrijk en juist deze functie draagt daaraan bij, op het snijvlak van bezoekers, betaalde medewerkers, vrijwilligers, winkel, horeca, evenementen en commerciële doelen.

Bedrijfsvoering en Collectie

Achter de schermen is niet minder hard gewerkt in 2023. Het beveiligingsteam kreeg nieuwe systemen, de IT-afdeling introduceerde nieuwe software, de financiële administratie en vastgoedafdeling kregen nieuwe medewerkers, collectie is gerestaureerd, aanwinsten zijn in de collectie opgenomen en er kwam een nieuw huisvestingscontract met het ministerie van OCW. Er werd intensief samengewerkt met De Museumfabriek, met name op het gebied van collectiebeheer in het TwenteLab. Dankzij steun van het Mondriaan Fonds konden we vier kunstenaars de opdracht geven om artistiek onderzoek te doen in Twente voor de manifestatie 'Van wie is het (platte)land?'. De eindresultaten zijn opgenomen in de collectie, naast een selectie van andere geëxposeerde werken uit de manifestatie. We zijn blij dat we met dit project ook de eigen collectie konden uitbreiden. In dit jaarverslag worden de verschillende collectiewerkzaamheden en aanwinsten verder toegelicht.

Partners

Tot slot wil ik onze stakeholders en partners buiten het museum noemen. De trouwe businessclub met vertegenwoordigers van grote en kleine bedrijven in Twente is een aantal keer bij elkaar geweest en toonde wederom grote betrokkenheid bij Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek. De musea zijn onderdeel van verschillende clusters, zoals Stichting Cultuur in Twente, het Strategisch Cultuurberaad Enschede en Erfgoedplatform Overijssel. Op uitnodiging

van de gemeente Enschede waren beide musea in 2023 voor het eerst stemlokaal voor de Tweede Kamerverkiezingen, en dit zal in 2024 voortgezet worden bij de Europese verkiezingen. Naast regelmatig en goed overleg met de gemeente Enschede, zijn ook de contacten met de provincie Overijssel en met het ministerie van OCW goed. In 2023 mochten we de volledige Raad voor Cultuur ontvangen en de voltallige colleges van de provincies Overijssel en Gelderland – een teken dat Rijksmuseum gewaardeerd wordt. In 2024 zal het betrekken van ondernemers en overheden bij onze plannen een prioriteit blijven.

Dank

Ik dank de Raad van Toezicht voor het vertrouwen in mijn benoeming als directeur-bestuurder van Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek en ik dank mijn gehele team – betaald én vrijwillig – voor de warme ontvangst. 2023 was een goed jaar. Op naar het volgende!

Caroline Breunese
Directeur-Bestuurder

1. Publiekstaak - Tentoonstellingen en Activiteiten

Van alle kwaliteiten die wij bezitten is de verbeelding de meest menselijke. Het is de verbeelding die ons kunstwerken schenkt, verhalen vertelt, een verleden creëert, waarden vormt en houvast biedt. In een tijd waarin alles razendsnel verandert en waarin oude zekerheden wankelen is de verbeelding, meer dan ooit, van groot belang. Rijksmuseum Twenthe bestudeert, presenteert en stimuleert de menselijke verbeelding. Want het is de verbeelding waarmee we vorm en betekenis geven aan onze wereld.

Vanuit deze missie heeft Rijksmuseum Twenthe ook in 2023 haar ambitieuze publieksprogramma voortgezet. De integrale aanpak van het museum is 'transhistorisch': tijden en stijlen worden in het museum door elkaar gepresenteerd. Zo kon je van de bloeiende binnentuin van hedendaagse kunstenaar Claudy Jongstra wandelen naar de zeventiende-eeuwse landschappen van Jacob van Ruisdaal, of van de geschilderde zestiende-eeuwse portretten van Sofonisba naar de moderne sculpturen van Sylvia B. De thema's 'Het groene lab', 'Body Politics' en 'Truth' vormen binnen al deze variaties de rode lijn.

1.1 Tentoonstellingen

Carlijn Kingma. *Het Waterwerk van ons geld*: 16-10-2022 t/m 29-01-2023

Wie maakt ons geld? Waar stroomt het naartoe? En waarom werkt ons financieel systeem niet voor iedereen? Deze vragen stonden centraal in *Het waterwerk van ons geld*, de nieuwste kaart én gelijknamige tentoonstelling van kunstenaar en cartograaf Carlijn Kingma. De inrichting van het geldstelsel heeft grote invloed op onze economie, de verdeling van rijkdom en de manier waarop we met elkaar samenleven. En toch zijn er maar weinig mensen die werkelijk begrijpen hoe het geldstelsel werkt. Met *Het waterwerk van ons geld* brengt Kingma dit systeem in kaart om het voor een breed publiek toegankelijk te maken. Met behulp van de metafoor 'geld als water' brengt ze de wereld van het grote geld tot leven. Ze loodst de kijker door een landschap van onzichtbare geldstromen en verborgen krachten: een ontdekkingsreis naar de rol van geld in onze samenleving. In de tentoonstelling, die was te zien van 16 oktober 2022 t/m 29 januari 2023, werd niet alleen werk van Kingma getoond, maar ook historische (spot)prenten uit de collectie van Rijksmuseum Twenthe over financiële bubbels uit het verleden.

Marinetti en het futurisme: manifest voor een nieuwe wereld: 25-09-2022 t/m 19-02-2023

In de tentoonstelling *Marinetti en het futurisme: manifest voor een nieuwe wereld* volgt Rijksmuseum Twenthe de artistieke ontwikkeling van het futurisme aan de hand van zijn charismatische leider Marinetti. De gedroomde nieuwe wereld blijkt complexer dan gedacht, wat erin resulteert dat Marinetti moet schipperen tussen zijn idealen en de politieke werkelijkheid. Om zijn geliefde futuristische stroming in leven te houden laveert hij tussen het fascisme en zijn eigen revolutionaire idealen. De tentoonstelling toont niet alleen de kracht van woorden maar ook de consequenties die uitspraken kunnen hebben. Een wisselwerking die ook het afgelopen jaar erg actueel bleek.

Homo Symbioticus: 25-09-2022 t/m 19-02-2023

Op uitnodiging van Rijksmuseum Twenthe stelde schrijver Atte Jongstra de tentoonstelling *Homo Symbioticus* samen, waarin hij reageert op de Italiaanse futuristen en vooruitblijkt. Jongstra ziet de toekomst anders voor zich: 'het ware futurisme draait niet om vernietiging maar om versmelting.

Het ware futurisme is niet zwart maar groen.' Het resultaat is een rijke en poëtische tentoonstelling waarin hij de voorhoede van het groene futurisme verbeeldt. Puttend uit de collecties van Rijksmuseum Twenthe, De Museumfabriek en enkele bruiklenen selecteert hij meer dan honderd kunstwerken die samen de weg naar de nieuwe groene mens belichamen. De mens die samenwerkt met de natuur, in plaats van ertegenin: de *homo symbioticus*.

Rein Jelle Terpstra – The setting of violence: 25-09-2022 t/m 19-02-2023

De tentoonstelling *The setting of violence* van kunstenaar Rein Jelle Terpstra toont een fotografische benadering van de film *Saló o le 120 giornate di Sodoma* (1975) van Pier Paolo Pasolini. Naast de gruwelijke daden van marteling, vernedering en film in de film, vallen de prominent aanwezige futuristische schilderijen aan de muren van de villa op. Terpstra onderzoekt in zijn tentoonstelling de intenties van de filmmaker door frames uit de film van Pasolini te bewerken en van alle gruwelijkheden, slachtoffers en daders te ontdoen. Wat overblijft zijn lege ruimtes die een onheilspellende sfeer uitademen. Hierbij roept Terpstra verschillende vragen op; wat heeft zich hier afgespeeld of wat gaat zich hier nog afspelen? Welk verband zag Pasolini tussen de kunst van de futuristen en de wandaden begaan door de fascistische machthebbers?

Sofonisba Anguissola, Portrettist van de renaissance: 11-02-2023 t/m 11-06-2023

In samenwerking met de Deense Nivaagaards Malerisamling organiseerde Rijksmuseum Twenthe de eerste solotentoonstelling rond het leven en werk van de Italiaanse renaissanceschilder Sofonisba Anguissola (ca. 1532–1625) in Nederland, van 11 februari t/m 11 juni 2023. Anguissola is een van de meest getalenteerde portretkunstenaars van de Italiaanse zestiende eeuw en wordt door haar tijdgenoten geprezen om haar talent en creativiteit. Zo schrijft Giorgio Vasari, de bekende Italiaanse kunstenaarsbiograaf, in 1568 dat de figuren op Sofonisba's portretten zo levensecht lijken, dat ze lijken te ademen. Ook in haar latere leven en na haar dood wordt er naar Sofonisba opgekeken. Sofonisba Anguissola wordt door de historicus Raffaele Soprani in 1674 omschreven als 'la più illustre Pittrice d'Europa': De meest roemrijke vrouwelijke schilder van Europa. Voor deze tentoonstelling werkten we samen met Nivaagaards Malerisamling, Denemarken, Prof. Dr. Michael Cole, Columbia University en Prof. Dr. Griselda Pollock, University of Leeds.

Armando – Gestalten: 05-03-2023 t/m 20-08-2023

In nauwe samenwerking met de Armando Stichting organiseerde Rijksmuseum Twenthe de eerste tentoonstelling die geheel was gewijd aan de levensgrote, bronzen sculpturen van Armando (1929-2018), een van de bekendste en meest veelzijdige naoorlogse kunstenaars van Nederland. Het merendeel van de beelden in de tentoonstelling is ontstaan in de afgelopen 25 jaar. De vroegste bronzen sculpturen uit Armando's oeuvre zijn veelal iconische objecten; een vlag (Fahne) of brokstuk (Bruchstück). Later ontstaan er menselijke figuren. Herkenbaar omdat ze grofweg de vorm van een lichaam volgen, maar tegelijkertijd anoniem en nooit helemaal af. Armando noemde ze Gestalten. Figuren of gedaanten. Het zijn ongrijpbare verschijningen, menselijk en onmenselijk tegelijkertijd, die hun vorm hebben gekregen in klei en later zijn gegoten in brons. In de tentoonstelling werden de beelden geflankeerd door schilderijen van Armando, waarin dezelfde onderwerpen of motieven terugkomen.

Jan Nap. De steen spreekt voor zich: 27-05-2023 t/m 25-06-2023

In het kader van KunstenLandschap, de driedaagse expositie in het coulisselandschap rond Lonneker (nabij Enschede), was in Rijksmuseum Twenthe een presentatie te zien met beelden van

de Hengelose beeldhouwer Jan Nap. Jan Nap (1932-2024) beschouwde zijn kunst 'als beeldhouwen in de meest oorspronkelijke vorm'. Dat betekende voor hem dat 'de beelden worden gehakt uit eerlijke steen en dat er geen gekunstelde objecten worden gecreëerd die alleen te begrijpen zijn via een uitvoerige bijsluiters'. De presentatie werd samengesteld door de organisatie van Kunstenlandschap en was een kleine ode aan Nap, die op dat moment al ziek was en begin 2024 overleed.

RMT x AKI: 22-06-2023 t/m 27-08-2023

De groepstentoonstelling RMT x AKI toonde geselecteerde werken van vierdejaars studenten van de AKI kunstacademie. De jonge kunstenaars kregen hierbij de mogelijkheid hun werk aan een groot publiek te tonen en zo ervaring op te doen met exposeren in een museale context. Na een open call zijn de inzendingen geselecteerd op concept, uitvoering en aansluiting bij één van de drie programmalijnen van Rijksmuseum Twenthe: Het Groene Lab, Body Politics en Truth. Het resultaat was een verrassende tentoonstelling waarin 15 jonge talenten reflecteerden op verschillende thema's waaronder identiteit, klimaatverandering en de perceptie van waarheid in een snel digitaliserende wereld. Deelnemende kunstenaars waren: Stijn Bolhuis / Jim Dekker / Jonathan Doorduyn / Sophie Dubyna / Joana Franco / Emily Ghazal / Jonatan Ivgi / Rik Kauffmann / Sjahrzad Khodadadeh / Sanne Licht / Eline Melissen / Iulia Paraipan / Andra Stoica / Lóa Sunnudóttir / Puck Verras.

Theo Wolvecamp in stof en verf Wandkleden: 12-11-2022 t/m 22-10-2023

In 2021 werd de RMT-collectie verrijkt met een bijzonder wandkleed van CoBrA-kunstenaar Theo Wolvecamp. Het werk is voor het eerst te zien in de presentatie *Wolvecamp in stof en verf*, samen met een ander wandkleed van Wolvecamp uit de collectie van de Gemeente Hengelo. Beide wandkleden worden getoond samen met de schilderijen waarop ze gebaseerd zijn. Daarnaast zijn nog enkele andere werken van Wolvecamp te zien uit RMT-collectie, waaronder een vroeg schilderij dat in 2022 door een particulier aan het museum is geschonken.

Van wie is het (platte)land?: 08-09-2023 t/m 28-01-2024

Een belangrijk project in 2023 was de grote publieksmanifestatie 'Van wie is het (platte)land', waarin het museum reflecteerde op urgente maatschappelijke vragen rondom onze omgang met en de toekomst van het landelijk gebied. De manifestatie bestond uit maar liefst drie tentoonstellingen (Terra Libera, Extractivism, Fotomanifestatie Enschede), een uitgebreid publieksprogramma en artistiek onderzoek.

Terra Libera: 08-09-2023 t/m 28-01-2024

In de hoofdtentoonstelling 'Terra Libera' (het vrije land) werd aan de hand van oude en hedendaagse kunstwerken getoond hoe de (westerse) mens in de afgelopen eeuwen het land heeft eigengemaakt en gecultiveerd. Daarbij speelt het nuttig en productief maken van het land ten behoeve van de mens zelf een leidende rol, tot op vandaag de dag. Maar hoe is dat zo gekomen en welk wereldbeeld ligt hieraan ten grondslag? Een rode draad in de tentoonstelling werd gevormd door de antropocentrische kijk op de wereld, waarbij de mens zichzelf als middelpunt van het bestaan beschouwt, en waarvan de fundamenteën werden gelegd tijdens het vroege christendom. Zowel de positieve gevolgen hiervan – toegenomen landbouwproductie en welvaart – als de negatieve – aantasting van ecosystemen en kolonialisme, om een paar voorbeelden te noemen – werden in *Terra Libera* belicht aan de hand van oude kaarten en prenten, schilderijen, tekeningen, foto's en video-installaties.

In de tentoonstelling was werk te zien van Art Orienté Objet, Daniel van Breen, Budhaditya Chattopadhyay, Hendrik Coetzee, Albert Cuyp, Ger Dekkers, Anastasia Eggers en Ottonie von Roeder, Andreas Gursky, Wapke Feenstra, Hanneke Francken, Carlijn Kingma, Anton Koster, Alexander de Lavaux, Adriaan de Lelie, Willem Maris, Charles Lim Yi Yong, Sandipan Nath, Gerard Ortín Castellví, Abel Rodríguez Gerco de Ruijter, Rebecca Schedler, Jonas Staal, Jacob van Strij, Basse Stittgen, Koen Vanmechelen, Jan Hendrik Weissenbruch, Liam Young, Christiaan Zwanikken.

Extractivism: 08-09-2023 t/m 07-01-2024

In de tweede tentoonstelling van de manifestatie, getiteld 'Extractivism', werd dieper ingegaan op de gevolgen van de winning van grondstoffen en landgebruik. Veel grondstoffen en mineralen waarvan we in het dagelijks leven sterk afhankelijk zijn – de brandstof voor de auto en het kobalt in de telefoon – worden gewonnen op plekken die ver van ons verwijderd of onzichtbaar zijn. In *Extractivism* maken twaalf hedendaagse kunstenaars(collectieven) via hun werk de sporen van deze grondstoffenextractie zichtbaar en tastbaar. Wat zijn de gevolgen voor het landschap? En wat zijn de economische, sociale en (geo)politieke consequenties van de wijze waarop we vandaag de dag natuurlijke hulpbronnen en land gebruiken?

In de tentoonstelling was werk te zien van Leon de Bruijne, Edward Burtynsky + Jennifer Baichwal + Nicholas de Pencier, Marjolijn Dijkman, Tanja Engelberts, Krištof Kintera, Knowbotiq, Esther Kokmeijer, Candice Lin, Lo-Def Film Factory, Otobong Nkanga, Naomi Rincón Gallardo en Troika.

Fotomanifestatie Enschede: 08-09-2023 t/m 28-01-2024

De derde tentoonstelling van het drieluik was niet alleen onderdeel van *Van wie is het (platte)land?* maar ook van de tweejaarlijkse fotomanifestatie Enschede, en bestond uit twee fotoseries van Natascha Libbert en Toon Koehorst. Natascha Libbert reisde de wereld over om de diepe sporen vast te leggen die de mens achterlaat in het landschap. Het resultaat bestaat uit een reeks wonderschone en surreële foto's, maar wel met een zwart randje. Toon Koehorst is gefascineerd door de grote rol die technologie speelt in de Nederlandse landbouw. In zijn fotoserie *Substraat* toont hij de hoogtechnologische realiteit van het boerenbedrijf, die een groot contrast vormt met het populaire, romantische beeld van de boer die innig verbonden is met de bodem en zijn land.

Artistiek onderzoek

Tenslotte is Rijksmuseum Twenthe voor *Van wie is het (platte)land* ook een nieuwe weg ingeslagen door kunstenaars uit te nodigen om artistiek onderzoek te doen in het landelijk gebied van Oost-Nederland. Voor het museum was het belangrijk om met deze manifestatie een brug te slaan naar de het platteland waardoor het wordt omgeven. We wilden een verbinding maken met de thema's en dilemma's die er spelen én met de mensen die daar dagelijks mee te maken hebben. Kunstenaars kunnen daar een belangrijke rol in spelen, omdat ze vanwege hun relatief onafhankelijke blik nieuwe perspectieven op bepaalde kwesties kunnen werpen en verschillende kennisgebieden met elkaar kunnen verbinden.

Budhaditya Chattopadhyay, Tanja Engelberts, Wapke Feenstra en Jonas Staal hebben op uitnodiging van het museum in de maanden voorafgaand aan de manifestatie 'veldonderzoek' verricht in Twente en omgeving. Ze hebben plekken bezocht, gelezen over heden en verleden van de regio, geluisterd naar het landschap, archieven doorgespit, en ze hebben allemaal vooral veel

met mensen gesproken. De onderzoeken van deze vier kunstenaars hebben geresulteerd in ruimtelijke installaties die deel uit maken van de tentoonstellingen *Terra Libera* en *Extractivism*. Dankzij steun van het Mondriaan Fonds heeft het museum deze vier werken ook kunnen aankopen voor de museumcollectie (zie paragraaf 'aanwinsten hedendaagse kunst' van dit jaardocument).

Onderweg naar Bentheim. Twente door de ogen van Ruisdael, Hobbema en Waterloo: 05-11-2023 t/m 04-02-2024

Het glooiende Twentse landschap was al in de zeventiende- en achttiende eeuw een inspiratiebron voor veel kunstenaars. Schilders als Jacob van Ruisdael, Meindert Hobbema en Anthonie van Waterloo trokken via Twente naar Bentheim en vereeuwigden het landschap dat zij onderweg tegenkwamen. De kunstenaars waren gefascineerd door de vakwerkhuisen, watermolens, kastelen en landgoederen, die ook nu nog steeds te zien zijn in het Twentse landschap. De tentoonstelling 'Onderweg naar Bentheim' toonde met ruim 35 werken Twente door de ogen van Ruisdael, Hobbema en Waterloo en nog vele andere kunstenaars uit die tijd. De werken illustreerden hoe reeds in deze periode kunstenaars soms en plein air, soms op groot formaat, de wereld om hen heen als onderwerp kozen en het glooiende, bosrijke landschap vereeuwigden in kunstwerken. Daarnaast toonde de tentoonstelling hoe het Twentse landschap, lang na het bezoek, de kunstenaar bleef inspireren in zowel de teken- als de schilderkunst. De tentoonstelling was een samenwerking tussen Rijksmuseum Twenthe en het RKD – Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis. De getoonde werken variëren van schetsboekjes tot tekeningen op groot formaat en landschapsschilderijen.

Ars Longa vita brevis

Ars longa, vita brevis ('de kunst is lang, het leven kort') is de collectiepresentatie van Rijksmuseum Twenthe, die geheel 2023 te zien was, met als centrale thema 'de menselijke conditie'. Het museum heeft negen kunstenaars uitgenodigd om ieder een eigen zaal in te richten en daarbij gebruik te maken van de museumcollectie in relatie tot een nieuw of bestaand werk van de kunstenaar. Zo zijn er in totaal negen elkaar opvolgende kabinetten ontstaan waarin de kunstenaars met hun installaties het verhaal van 'La condition humaine' vertellen, de menselijke conditie in de 21ste eeuw. De negen kunstenaars die voor Ars longa, vita brevis een kabinet hebben ingericht zijn Bart Hess, L.A. Raeven, Berend Strik, Philip Vermeulen, Anne Wenzel, Peter Zegveld, Karin Arink (i.s.m. Renée Kool), Armando en Siliva B. Hun installaties volgen de verschillende fasen uit een mensenleven, beginnend met de begeerte en in de eerste zaal eindigend met 'memento mori' in de laatste zaal. Ofwel het menselijk leven in negen episodes. De

Schatkamers - collectiepresentatie, geheel 2021

In De Schatkamers zijn hoogtepunten uit de eigen collectie te zien. Van middeleeuwse altaarstukken en miniaturen tot 17de-eeuws keramiek, een overweldigende portrettengalerij en de prachtigste landschappen. De veelzijdigheid en rijkdom van de collectie van Rijksmuseum Twenthe is in zes schatkamers gepresenteerd: de middeleeuwen, landschappen, portretten, kunstnijverheid en zilver - deze laatste dankzij een genereus bruikleen van de Martens Mulder Stichting. Sinds de opening van het museum in 1930 is de collectie uitgegroeid tot een omvangrijke en diverse kunstverzameling, die vrijwel alle stromingen in de Westerse kunstgeschiedenis vertegenwoordigt, vanaf de middeleeuwen tot heden.

1.2 Activiteitenprogramma

RMTnext

Sinds het voorjaar van 2022 organiseert Rijksmuseum Twenthe vijf keer per jaar een avondopenstelling waarin het museum zich sterk richt op jongeren onder de 35 jaar. Door middel van een speciale programmering vol activiteiten kunnen jongeren op een laagdrempelige en ontspannen manier kennis maken met kunst en het museum. De avonden hebben hierbij vaste programmaonderdelen: een (artist)talk die verdieping geeft op de thematiek van een tentoonstelling, een doorlopende workshop, een rondleiding door de tentoonstelling, een muzikaal optreden van studenten van ArtEZ Popacademie en Mediamusic en een DJ. Elke editie heeft hierbij een ander thema, waarbij de tijdelijke tentoonstellingen als inspiratie dienen. Zo stond de eerste editie geheel in het teken van de tentoonstelling *Sofonisba*, met een talk over de mannelijke blik in de kunstgeschiedenis i.s.m. The Pink Cube. Tijdens de tweede editie stond de tentoonstelling *Armando. Gestalten* centraal waarbij onderdelen o.a. een workshop 'maak je eigen Armando-beeld' en een presentatie van Popacademie-studenten die zich hadden laten inspireren door de werken van Armando en hier nummers over hadden geschreven. De editie van juni viel samen met de feestelijke opening van de RMT x AKI expositie met onder andere een kunstperformance door een van de kunstenaars in de tentoonstelling en speciaal filmprogramma in onze 'tiny cinema' in het Sickhoes, in samenwerking met onze vaste RMTnext partner Sickhouse. Tot slot zijn er in het kader van de manifestatie rondom het platteland in het najaar twee RMTnext-avonden georganiseerd, waarbij de focus van de eerste avond meer op het platteland lag en de tweede op de gevolgen van grondstoffenwinning. Op de avond over het platteland was er een lezing van sojaboer Tom Grobben van de Nieuwe Melkboer, verschillende tours door de tentoonstelling, een workshop 'koeien kleien' en een muzikale performance door studenten de popacademie van ArtEZ. Op de avond rondom grondstoffenwinning was er een lezing van kunstenaar Tanja Engelberts, een quiz over onze ecologische afdruk in samenwerking met Extinction Rebellion Enschede, een workshop knutselen met e-waste en wederom een optreden van ArtEZ studenten.

Sofonisba 11-02-2023/11 06 2023

Om het verhaal van Sofonisba Anguissola meer kracht bij te zetten was er bij de tentoonstelling een uitgebreid publieksprogramma ontwikkeld. Zo was er een audiotour te beluisteren voor volwassenen en voor kinderen. Voor families met kinderen van 4-10 jaar die de tentoonstelling bezochten, was er een speciaal doe-boekje ontworpen met leuke vragen en opdrachten die kinderen op zaal konden doen. Gedurende de tentoonstelling zijn er verschillende workshops aangeboden. Zo waren er workshops portrettekenen voor volwassenen en voor kinderen. Tevens waren er ook workshops fotografie en een masterclass portretfotografie. Voor het publieksprogramma zijn we ook een samenwerking aangegaan met het Wilminktheater en de Reisopera. Op verschillende zondagen hebben we met hen bijzondere concerten van Pieter Dirksen geprogrammeerd. Klavecijnist Pieter Dirksen gaf verschillende concerten op een Italiaans virginaal (kopie) met muziek uit de tijd van Sofonisba Anguissola. Verder waren er instaprondleidingen te volgen en lezingen en kon men voorafgaand of na afloop van hun bezoek de podcastserie 'Het fantastische talent van Sofonisba Anguissola', beluisteren, tot stand gekomen in samenwerking met Luuk Heezen.

Naast de kinderaudiotour, het doe-boekje en de workshops was er in het museumcafé een kinderatelier ingericht. Kinderen konden hier aan het werk met hun eigen zelfportret met

verschillende technieken. Tevens hebben we ook bij de tentoonstelling een fotostudio ingericht samen met fotograaf Tjeerd Derkink. In deze fotostudio kon iedereen met een aantal aanwijzingen een zelfportret maken á la Sofonisba.

Activiteiten bij 'Armando - Gestalten' 05-03 t/m 20-08-2023

In de Gobelinzaal zijn aanvullend op de tentoonstelling 'Armando – Gestalten' doorlopend drie films getoond. Twee beeldgedichten waarin de Tweede Wereldoorlog een grote rol speelt en een filmportret gemaakt door Cherry Duyns. Op 16 april ging Cherry Duyns in Rijksmuseum Twenthe in gesprek over zijn nieuwste boek 'Ik bel je wel als ik dood ben. Gesprekken met Armando.' Bezoekers met een visuele beperking konden op 23 april deelnemen aan een speciale rondleiding, waarbij aan de hand van beschrijvingen en voelobjecten het verhaal van Armando werd gebracht. Tijdens RMTnext op 25 mei konden bezoekers onder andere met zwarte klei werk maken in de stijl van Armando en een speedtour door de tentoonstellingen krijgen. In een samenwerking met de ArtEZ Popacademie schreven en produceerden studenten van 'Beats & Rhymes' vier nummers, waarbij ze zich hebben laten inspireren door het werk van kunstenaar Armando. Deze nummers werden live ten gehore gebracht op RMTnext op 25 mei. Daarna zijn de nummers opgenomen in de audiotour waardoor ze op zaal geluisterd konden worden.

Van wie is het (platte)land? 08-09-2023 t/m 28-01-2024

Een belangrijk onderdeel van de manifestatie 'Van wie is het (platte)land?' was het publieksprogramma. Via dit programma en het artistiek onderzoek is het museum actief in gesprek gegaan met bezoekers, kunstenaars en verschillende andere belanghebbenden over de thematiek van de manifestatie. Na een groot openingsweekend vol activiteiten zijn er gedurende de tentoonstelling meerdere artist talks georganiseerd van kunstenaars, waren er kinderworkshops waarbij deelnemers hun eigen offerbeeldjes voor de natuur konden maken en organiseerde het museum een lezing over het ontstaan van het Twentse landschap. Omdat de thematiek van de manifestatie zo sterk samenhangt met grote maatschappelijke vraagstukken die op dit moment spelen heeft het museum daarnaast ook verschillende evenementen georganiseerd waarin deze vragen centraal stonden. Zo was er een tweegesprek tussen bioloog en voedseljournalist Thomas Oudman en melkveehouder Freek Oudman over de vraag of kleinschalige biologische landbouw de toekomst was. Daarnaast is er een middag georganiseerd over de toekomst van het platteland in Oost-Nederland over de uiteenlopende belangen die zich manifesteren op het platteland van Oost-Nederland. Sprekers waren BBB-gedeputeerde Landbouw & Natuur Maurits von Martels, Fleur van der Schalk (voorzitter Overijssels Particulier Grondbezit), Erik Brilman (initiator Zonnepark de Bathmense Landen), Gerke Brouwer (projectleider landelijk gebied Landschap Overijssel) en Rick Huis in 't Veld (biologische boerderij De Melkbrouwerij in Lettele). Zij gingen met elkaar in gesprek over de belangen van de landbouw en de natuur, en de bijbehorende dilemma's. Tot slot is er nog een Tegenlicht Meet Up georganiseerd in samenwerking met Pakhuis Oost en Twente Circulair over de veranderingen op het platteland waarbij ook stadsbouwmeester Jessica Hammarlund Bergmann aanwezig was. Tot slot is er een speciale middag georganiseerd met 'Vrouwen van Nu' (voorheen plattelandsvrouwen) waarbij kunstenaar Wapke Feenstra en documentairemaker Annejet Brandsma bij aanwezig waren. Bij de manifestatie is ook een reeks podcastgesprekken gemaakt in samenwerking met Luuk Heezen.

Regenboogmiddag – 08-10-2023

Als onderdeel van de regenboogweken in Enschede heeft het museum in samenwerking met Queerdoh op 8 oktober een middag vullend programma ontwikkeld vol muziek, performances,

workshops, gesprekken en rondleidingen die in teken stonden van de LHBTIQA+ gemeenschap. Voor QUEERDOH x RMT creëerden Jolanda Mensink en Niels F. Rodenburg een middag in het museum tijdens de Regenboogdagen, waar ze queer creatieven uit verschillende vakgebieden vroegen om samen met hen queerness én het platteland en de natuur te vieren. Onderdelen waren een live QUEERDOH podcastopname over opgroeien op het platteland, een sicktour door speelse kunstruimte Sickhouse, een doorlopende workshop door de natuur geïnspireerde drag make-up van Queer Arcana, muziek door DJ YUH-SAN en een performance door Abrikoos. De middag werd gehost door Niek le Freak.

Onderweg naar Bentheim. Twente door de ogen van Ruisdael, Waterloo en Hobbema 05 november 2023 – 4 februari 2024

Bij de tentoonstelling *Onderweg naar Bentheim* hebben we voor volwassenen en kinderen een speciaal schetsboekje ontworpen met leuke teken- en kijkopdrachten, die zowel in de tentoonstelling als buiten gedaan konden worden. In samenwerking met Landschap Overijssel is er een fietsroute 'Reizen met Ruisdael' uitgezet langs verschillende prachtige locaties. Deze locaties waren terug te vinden op de werken in de tentoonstelling. Ook was er een audiotour beschikbaar bij de tentoonstelling voor zowel volwassenen als voor kinderen. Ten slotte waren er nog instaprondleidingen te volgen, lezingen en workshops.

Museumnacht

De Museumnacht van 2023 stond geheel in het teken van de manifestatie 'Van wie is het (platte)land?'. Een van de onderdelen van het programma was een screening van de documentaire 'Holy Shit', waarin wordt getoond hoe we met menselijke poep de voedselkringloop kunnen sluiten. Social designer en maker van de film *Fides Lapidaire* was hierbij ook zelf aanwezig om vragen te beantwoorden. Daarnaast was er een artist talk door kunstenaar Basse Stittgen, waren er speedtours door de tentoonstellingen en het depot van het museum, konden bezoekers in een doorlopende workshop koeien kleien, en waren er meerdere performances. Zo was er een theatrale performance op de zolder van het museum, was er een DJ in het museumcafé en brachten studenten van ArtEZ Popacademie en Mediamusic verschillende nummers ten gehore die ze naar aanleiding van de tentoonstelling *Terra Libera* hadden gemaakt.

2. Educatie voor het onderwijs

De educatief medewerkers van Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek werken intensief samen. Werkmethodes en de backoffice lopen in elkaar over. Om die reden is hier gekozen voor een deels gecombineerd verslag van beide musea.

In 2023 zijn 5.433 leerlingen, vanuit school, op bezoek geweest in Rijksmuseum Twenthe. Dit zijn leerlingen uit het primair (2.818), voortgezet (2.204) en vervolgonderwijs (411).

Alle PO- scholen in de veertien Twentse gemeentes ontvangen bij start schooljaar een programmaboekje 2023-2024 en VO- en MBO-scholen worden per mail benaderd. Basisscholen in Enschede zijn via het Cultuurmenu en binnen Cultuureducatie Enschede geïnformeerd over het nieuwe educatieve aanbod. Voor VO en MBO is afstemming met CJP. Daarnaast wordt ingezet op een social-media-campagne over de educatieve programma's en het gratis busvervoer. Hierbij worden uitingen gedeeld op LinkedIn, Instagram en Facebook.

Het aanbod voor de scholen was in 2023 als volgt:

	Rijksmuseum Twenthe
	Wild kijken, gratis bezoek voorbereid door de leerkracht/docent van school
Groep 1 - 2	Ontdek het museum
Groep 3 - 4	Versierd Zilver - Aan tafel!
Groep 4-5-6	Voorstelling Vita i.s.m. Theater Sonnevanck
Groep 5 - 6	Middeleeuwse letter
Groep 7 - 8	Gouden portretten
VO en MBO	Geen Gezicht - kunst kijken Gouden Portretten – geschiedenis van portretkunst Blauwdruk maken – fotografiegeschiedenis Woorden voor Kunst – poëzie Interactieve kunstrondleiding Tehatex / Kunst Algemeen (examentraining Mavo/Havo/ VWO) Visual Thinking Strategie (MBO)

Alle museumlessen worden gegeven door een ervaren en getrainde docent die hierbij ondersteund wordt door een vrijwilliger. Voorafgaand aan de les in het museum ontvangen de scholen een

voorbereidende en in sommige gevallen ook een afsluitende les. De les in het museum bestaat altijd uit een bezoek aan bepaalde delen van het museum en aansluitend een uitvoerende opdracht. Iedere groep heeft de mogelijkheid zich te laten halen en brengen door de gratis museumbus. In 2023 hebben 2.865 leerlingen gebruik gemaakt van deze service om naar Rijksmuseum Twenthe te komen.

Scholen betalen € 145,- per museumles, hiervan wordt het honorarium van de museumdocenten en de materialen betaald.

2.1 Ontvlechting Roombeek Cultuurpark Educatie

In 2022 is de ontvlechting RCE (Roombeek Cultuureducatie) volgens afspraak gerealiseerd. Tot 1 juli 2022 is het gezamenlijke lesprogramma aangehouden. Voor het nieuwe schooljaar 2022-2023 is er op basis van de afspraken over ontvlechting nog samengewerkt binnen drie programma's: Expeditie Groen (primair onderwijs), Art2Go en combinatiebezoeken (voortgezet onderwijs).

2.2 Uitgangspunten educatie Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek: de wereld in een notendop

Op basis van de educatieve visie 'De wereld in een notendop' is er vanaf maart 2022 werk gemaakt van het ontwikkelen van een breed aanbod vanuit Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek.

Hierbij is van de volgende uitgangspunten uitgegaan:

- Museumlessen voor PO, VO en MBO
- Gelijkwaardig scholenprogramma vanuit Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek

Sleuteltermen in de algehele programma-ontwikkeling zijn: vak integratie, collectie als startpunt voor betekenisvol leren en ontwerpend en onderzoekend leren.

2.3 Opzet van het programma

In de maand april is op basis van bestaand aanbod van Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek, gesprekken met de conservatoren, een rondetafelsessie met verschillende leerkrachten en cultuurcoördinatoren, de tentoonstellingsplanning voor 2022-2023 en een analyse van verschillende trends in museumeducatie een aanbod samengesteld, met voor elke doelgroep (PO, VO en MBO) ten minste vijf verschillende activiteiten. Deze activiteiten zijn opgenomen als aanbod op de website en in drie handzame boekjes, voor de drie verschillende doelgroepen.

2.4 Ontwikkeling en borging

Gedurende de periode juli – augustus zijn de educatieve programma's (door)ontwikkeld, uitgeschreven en vormgegeven. In deze periode zijn ook museumdocenten geworven, uit de pool met museumdocenten die via RCE-lessen verzorgen en breder uit het eigen netwerk. In augustus en september hebben er drie trainingsdagen voor museumdocenten plaatsgevonden, zodat zij met een stevige basis aan de start konden verschijnen. Natuurlijk is voor deze museumdocenten een VOG aangevraagd.

2.5 Gratis vervoer

De meest genoemde bottleneck voor scholen om naar de musea te komen is het vervoer. Daarom hebben Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek vanaf maart 2022 zich actief ingespannen voor het werven van sponsors en het vrijmaken van educatiebudgetten om leerlingen van PO, VO en MBO uit de regio Twente gratis vervoer naar de beide musea aan te bieden. In samenwerking met Hartemink Groep worden vanaf schooljaar 2022-2023 leerlingen uit de

veertien Twentse gemeentes gratis naar het museum gebracht in een speciaal daarvoor bestickerde museumbus.

Een inclusief museum

Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek hebben als doel zo toegankelijk mogelijk te zijn voor iedereen die de musea graag bezoekt – zowel programmatisch als fysiek. Daartoe is sinds twee jaren een programmamaker aangesteld die werkt aan het behouden en uitbreiden van de bestaande betrokkenen en aan het binden van nieuwe doelgroepen.

In 2022 is een aantal pilotprojecten gedaan, die in 2023 worden ingebed in de programmering van de musea. Onder meer zijn er rondleidingen opgezet samen met en voor mensen met een visuele en verstandelijke beperking. Ook is er in samenwerking met de Language Center van de Universiteit Twente een unieke taalrondleiding ontwikkeld. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van de spreekvaardigheid voor studenten, expats en nieuwkomers door samen naar kunst te kijken en hierover in gesprek te gaan. Naast de het bereiken en samenwerken met nieuwe groepen, wordt er aan de algemene toegankelijkheid van het museum gewerkt. Wat hebben de diverse groepen nodig om op een zo'n gelijkwaardig mogelijke manier het museum te bezoeken. Van het zorgen voor krukjes tot en met koptelefoons als het gaat om prikkelgevoeligheid.

3. Kennis en Collecties Twentelab

3.1 Realisatie collectiecentrum Twentelab

In 2022 kwam het collectiecentrum van het Twentelab gereed, uitgezonderd een aantal onderdelen, waaronder het restauratieatelier. Een aantal noodzakelijke onderdelen bleken een zeer lange levertijd te hebben. Eind 2023 waren alle bestelde onderdelen binnen, zodat in het restauratieatelier in De Museumfabriek op professionele manier schilderijen gerestaureerd kunnen worden. In 2024 zal de bestaande werkruimte in het Rijksmuseum ontmanteld worden. Voor het ontsluiten van de boekencollectie van Rijksmuseum Twenthe is in 2023 opdracht gegeven, helaas is de wachttijd lang bij softwarebedrijven, zodat de boeken pas in het voorjaar van 2024 online doorzoekbaar zullen zijn voor publiek en medewerkers.

3.2 Aanwinsten Rijksmuseum Twenthe

Schenken en langdurig bruiklenen hedendaagse kunst

In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn er in 2023 relatief weinig hedendaagse werken via schenking toegevoegd aan de museumcollectie. Werden er in 2022 nog ruim vijftig objecten geschonken, afgelopen jaar zijn via deze weg acht werken verworven.

Daar staat tegenover dat onder de schenkingen zich een ambitieuze installatie bevindt van de Nederlandse kunstenaar Jonas Staal. Hij doneerde zijn vierdelige installatie en onderzoeksproject *Steve Bannon. A propaganda retrospective* aan het museum. In dit werk, dat in 2021 al in Rijksmuseum Twenthe te zien was tijdens de tentoonstelling *Deep Truth*, analyseert Staal het 'artistieke oeuvre' van Trump-ideoloog Steve Bannon. Hij verkent welke beeldtaal en verhalen populistische gebruiken om hun dystopische boodschap te verkondigen en de waarheid naar hun hand te zetten. De installatie behoort tot de top van Staals oeuvre en is gebaseerd op diepgravend onderzoek. Het werk sluit ook naadloos aan bij de programmalijn 'Truth' en vormt tevens een mooi contrapunt met de installatie *New New Babylon* van Staal, die het museum via aankoop verwierf (zie hieronder). Dat Staal, die afgelopen jaar ook de prestigieuze Prix de Rome won, dit werk heeft toevertrouwd aan Rijksmuseum Twenthe beschouwt het museum als zeer eervol.

De overige schenkingen van 2023 waren eveneens afkomstig van kunstenaars. Zo schonk Marjolijn van den Assem een ruimtelijk werk op papier. Ander werk van haar was al in de museumcollectie vertegenwoordigd via de Collectie Wilploo, die ook bemiddeld heeft in deze schenking. Daarnaast doneerde kunstenaar Hanneke Francken zes potloodtekeningen uit haar serie *Synthesis* aan het museum. De tekeningen waren afgelopen jaar te zien in de tentoonstelling *Terra Libera*, en zijn door Francken geschonken als toevoeging aan de aankoop van de *tekening Synthesis - Terra Libera* (zie hieronder).

Tenslotte heeft het museum van de Fondation Constant een aantal belangwekkende werken uit het oeuvre van Constant Nieuwenhuys als langdurig bruikleen ontvangen. Constant is met zijn pleidooi voor utopisch denken voor veel hedendaagse kunstenaars nog steeds een belangrijke bron van inspiratie. Voorbeelden zijn kunstenaars als Carlijn Kingma en Jonas Staal, van wie Rijksmuseum Twenthe ook werk in de collectie heeft. Met dit langdurig bruikleen kan het museum heel mooi deze verbanden laten zien.

Aankopen hedendaagse kunst

In 2023 was er nog een ruim budget beschikbaar vanuit de regeling Collectieprogramma's van het Mondriaan Fonds. Voor de periode 2022-2023 heeft Rijksmuseum Twenthe € 120.000 ontvangen uit deze regeling voor de aankoop van kunstwerken uit de periode na 1945. Dit bedrag is door het museum aangevuld met € 100.000 uit de eigen middelen, waardoor het museum de mogelijkheid had gerichte aankopen te doen aansluitend bij de hedendaagse programmalijnen 'Het groene lab', 'Body Politics' en 'Truth'.

Afgelopen jaar is ervoor gekozen om een groot deel van het budget in te zetten voor specifieke opdrachten aan kunstenaars; een werkwijze waarvoor de regeling ook de ruimte biedt. In 2023 vond de grote manifestatie *Van wie is het (platte)land?* plaats, bestaande uit maar liefst drie tentoonstellingen, een uitgebreid activiteitenprogramma en artistiek onderzoek. Dit laatste hield in dat het museum vier kunstenaars heeft uitgenodigd om vanuit hun eigen artistieke praktijkonderzoek te doen in het landelijk gebied van Twente, en om daarbij specifiek in te zoomen op de dilemma's die zich daar manifesteren. Vanuit de Collectieprogramma's heeft het museum budget beschikbaar gesteld aan de vier kunstenaars om een werk te realiseren voortkomend uit het artistieke onderzoek. De vier installaties die hiervan het resultaat waren zijn allemaal getoond tijdens *Van wie is het (platte)land?* en zijn toegevoegd aan de museumcollectie.

De vier kunstenaars die onderzoek hebben verricht en een werk hebben ontwikkeld zijn Wapke Feenstra (NL), Jonas Staal (NL), Tanja Engelberts (NL) en Budhaditya Chattopadhyay (IN). Feenstra verkende samen met drie boerenbedrijven uit Twente en Salland hoe de koe en het landschap rondom de koe in de afgelopen decennia is veranderd. Dit resulteerde in de installatie *Koe en landschap*, bestaande uit foto's, video's en objecten afkomstig van de boerenbedrijven. Jonas Staal interviewde voor zijn video-installatie *New New Babylon: studie voor een crisis-utopie* ervaringsdeskundigen uit Twente over het project New Babylon van Constant Nieuwhuys. Kan *New Babylon* een model zijn om de huidige crises, zoals klimaatverandering en ongelijkheid, te lijf te gaan? Tanja Engelberts onderzocht voor haar video- en geluidsinstallatie *Mine* de sporen van de fossiele industrie in Oost-Nederland. Welke sporen zijn nog aanwezig en welke invloed heeft deze industrie (gehad) op het landschap en de gemeenschappen in Twente? Budhaditya Chattopadhyay, tenslotte, heeft in zijn geluidsinstallatie *Rituals for Situated Sonic Reverence* de verschillende geologische en culturele lagen in het Twentse landschap via geluidsopnames en geluidscomposities vastgelegd.

Zoals gezegd waren de vier bovengenoemde installaties te zien tijdens *Van wie is het (platte)land?* in één van drie tentoonstellingen die onderdeel waren van de manifestatie. Naar aanleiding van deze drie tentoonstellingen zijn ook verschillende andere werken verworven voor de museumcollectie. Het gaat in alle gevallen om werken die reflecteren op de relatie tussen mens en natuurlijke omgeving en aansluiten bij de programmalijn 'Het groene lab'.

Uit de hoofdtentoonstelling *Terra Libera* is de tekening *Terra Libera – Synthesis* van Hanneke Francken (NL) aangekocht. Daarnaast zijn uit deze tentoonstelling de installaties *Agrilogistics* van Gerard Ortin (ES) en *Blood related* van Basse Stittgen (D). Voor de tentoonstelling *Extractivism* is de ets *The Roots of Industry* van Candice Lin (VS) verworven. De derde tentoonstelling was een samenwerking met fotomaniestatie Enschede en toonde twee fotoseries van Toon Koehorst (NL) en Natascha Libbert (NL). Van beide kunstenaars is een compact ensemble verworven voor de collectie.

De laatste aankoop van 2023 was wederom een opdracht aan een kunstenaar. In 2024 staat een grote solotentoonstelling gepland van de opkomende kunstenaar Philip Vermeulen (NL).

Rijksmuseum Twenthe heeft aan Vermeulen gevraagd om een compleet nieuw werk te ontwikkelen voor dit project. Dit werk – een kinetische installatie – beleeft zijn première voor het publiek in juni 2024 en zal na afloop van de tentoonstelling in Rijksmuseum Twenthe blijven als onderdeel van de collectie.

Schenken en oude kunst

Na de Van Heeks volgden vele andere verzamelaars, liefhebbers en mecenasen hun voorbeeld. Zoals de Enschedese textielfabriek J.B. Scholten die zich onder andere concentreerde op 17de-eeuwse schilderkunst en de *plein-air*-schilders van de School van Barbizon. En de kunstliefhebber en verzamelaar Karel Levisson schonk het museum een grote collectie werken op papier uit de laat 19de en vroeg 20ste eeuw. In de laatste decennia van de 20ste eeuw en aan het begin van de 21ste eeuw volgden verschillende schenkingen op het gebied van hedendaagse kunst, zoals de schenking conceptuele werken van voormalig galeriehouders Geert van Beijeren en Adriaan van Ravesteijn (Collectie Art & Project). In de afgelopen twee jaar heeft Rijksmuseum Twenthe nog grote schenkingen ontvangen van verzamelaars. Daarnaast beheert Rijksmuseum Twenthe ook nog een aantal bijzondere deelcollecties zoals een vooraanstaande collectie zilverwerk van de Martens-Mulder Stichting en een collectie 17de en 18de-eeuwse keramiek uit de Collectie Van Heel/Oudheidkamer 'Riessen'. In 2023 konden door middel van een legaat wederom een vijftal bijzondere schilderijen aan de collectie oude kunst worden toegevoegd. De collectie bestaat uit twee stilleven: een jachtstilleven door Cornelis Leliënberg en een fruitstilleven met kraakschaal door Jan Davidsz de Heem. Beide vullen lacunes binnen onze collectie stilleven op. Leliënberg sluit prachtig aan bij de langdurige bruikleen van Jan Weenix uit het Mauritshuis, Den Haag. De Heems stilleven is een aanvulling op de stilleven van Jacob van Hulsdonck en Jan van Kessel. Ook ontvingen we twee landschappen, van Nicolaes Berchem en Catharina van Knibbergen. Zeker het werk van Van Knibbergen is een bijzonder landschap, geschilderd door een vrouwelijke kunstenaar in de zeventiende eeuw. Hiermee hebben we de eerste vrouwelijke kunstenaar uit deze periode kunnen toevoegen. Tot slot hebben we een genrestuk van Adriaan van Ostade kunnen toevoegen aan de collectie, dat aansluit bij onze langdurige bruiklenen en eigen collectie van genrekunst.

3.3 Collectiebeheer en –behoud

In 2023 werd de collectie van Rijksmuseum Twenthe uitgebreid met 85 werken, zodat op 31 december de collectie uit 9701 werken bestond. Hierbij valt 35% van de werken onder de categorie hedendaagse kunst, 28% onder moderne kunst en 37% onder de categorie oude kunst.

Van die 85 nieuwe aanwinsten waren er 39 gemaakt door mannelijke- en 37 door vrouwelijke kunstenaars. 9 aanwinsten vielen onder de categorie “onbepaald”. Drie langdurige bruiklenen werden afgestoten en gingen retour naar de eigenaren.

In totaal 488 werken uit de collectie van Rijksmuseum waren in 2023 in 40 andere musea te zien. Het merendeel ging het om langdurige presentaties van langer dan een jaar. In 62 gevallen ging het om uitleen voor korte duur, dus korter dan een jaar.

Van werken uit de eigen collectie worden voor uitleen aan andere musea altijd de condities gecontroleerd, beschreven en gefotografeerd. In een aantal gevallen worden kleine ingrepen verricht. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de 29 dierenschilderijen die op reis naar Denemarken en de Verenigde Staten gingen. Veel van de werken hadden een hardnekkige aangekoekte vuil- en

roetlaag en achterstallige preventieve conservering, zoals het ontbreken van een achterkantbescherming en een onvoldoende inlijsting. Van vier van deze schilderijen is ook de onregelmatig vergeelde vernis verwijderd.

In 2023 zijn zowel de originele lijst als het schilderij “Gezicht op Hampstead Heath: Child's Hill, met in de verte Harrow” van John Constable gerestaureerd. Op 14 december werd het schilderij met gerestaureerde lijst gepresenteerd aan het publiek door lijstenrestaurator Guy Sainthill en schilderijrestaurator Ingeborg Smit. Daarna was het werk weer te bewonderen op zaal.

Andere restauraties die in 2023 zijn uitgevoerd waren “Maria op een zodenbank”, omgeving Dieric Bouts en drie Friese portretten. De restauratie van deze portretten wordt in het voorjaar van 2024 afgerond, daarna worden ze in langdurig bruikleen gegeven aan het Old Burger Weeshuis in Jelsum.

Van de 9701 werken in de collectie zijn er 8441 doorzoekbaar via de collectiewebsite van Rijksmuseum Twente en collectienederland.nl. Meer dan 95% van de gehele collectie is gefotografeerd. De 5% die niet met een foto in het systeem staat betreft met name relatief recente aanwinsten en een aantal installaties die opgebouwd zouden moeten worden voordat ze gefotografeerd kunnen worden.

4. Marketing en development

4.1. Publiciteit

Rijksmuseum Twenthe verstuurde 31 persberichten in 2023. Gedurende de periode 2023 bestaat de totale berichtgeving uit 875 nieuwsberichten; de totale media-waarde bedraagt € 2.624.257 en het totale bereik komt uit op 1.038.027.656 ontvangers. In het vierde kwartaal verschenen de meeste nieuwsberichten en was de mediawaarde het hoogst. Het bereik is het grootst in het derde kwartaal.

De tentoonstelling Sofonisba Anguissola (11/2 t/m 11/6) had een bereik van 12 miljoen ontvangers en de totale mediawaarde voor deze tentoonstelling kwam uit op € 2 miljoen. Grote landelijke media als NRC, Trouw, Telegraaf en Elsevier schreven over deze tentoonstelling en in het TV-programma 'Nu te zien' werd de tentoonstelling uitgelicht door Margriet Schavemaker.

Sinds het voorjaar 2023 zet Rijksmuseum Twenthe in op kwalitatief publieksonderzoek met de Museummonitor. In de Museummonitor geeft het publiek een 9.08 als waarderingscijfer voor Sofonisba en de tentoonstelling bereikte een prachtige 2e plek bij de verkiezing voor de Tentoonstellingsprijs 2023.

Goed om ook nog te benoemen, is dat Rijksmuseum Twenthe het decor was voor het tv-programma 'Tussen Kunst en Kitsch', wat in januari is uitgezonden. Dit zorgde voor een piek in stijging van de mediawaarde door de vondst van een kapot Delftsblauw schoteltje, wat een fortuin waard bleek.

Ook de berichtgeving rondom de benoeming van Caroline Breunese als directeur zorgde voor een piek in de mediawaarde.

De tentoonstelling 'Van wie is het (platte)land?' had een bereik van 3 miljoen en bereikte een mediawaarde aan free publicity van € 639.000,--. Er was onder andere een mooie recensie in de Volkskrant (4 sterren) en uitgebreide verslagen in de Leeuwarder Courant, Dagblad van het Noorden en bijvoorbeeld het wetenschapsmagazine Quest. C Tubantia schreef maar liefst 5 uitgebreide artikelen over de manifestatie en lichtte onder andere de verschillende kunstenaars toe.

Als waarderingscijfer van het publiek kwam de manifestatie 'Van wie is het (platte)land?' uit op een 7,95.

Armando Gestalten waardering 7,6

Onderweg naar Bentheim waardering 8,2

Museum als geheel waardering 8,5

4.2. Online prestaties

Rijksmuseum Twenthe

In 2023 werden er 470.183 website bezoeken gemeten via Google Universal Analytics (de oude versie); (gemeten tot oktober 2023)

In Google analytics 4 werden 458.510 sessies gemeten in 2023 (gemeten vanaf eind maart 2023)

Er waren 671.996 website bezoeken in 2023. Dat is iets meer dan in 2022 toen er 626.440 bezoeken op de website waren (=7%)

De informatiepagina over 'Sofonisba' werd 11.305 keer bezocht door 9.936 bezoekers (data via Google Analytics 4).

De Stichting Leergeld vouchercode is in 2023 bij Rijksmuseum Twenthe 21 gebruikt. De vouchercode was van toepassing op 2 tickets 'entree volwassenen' met een kortingspercentage van 100%. Kinderen tot 17 jaar zijn gratis bij Rijksmuseum Twenthe. In totaal zijn er 111 tickets besteld (volwassen- en kindertickets).

De Facebookpagina van Rijksmuseum Twenthe heeft op 1 januari 2024 in totaal 10.616 volgers (+ 123). In totaal had de pagina 11.800 profielbezoeken en een bereik van 905.426.

De Instagrampagina van Rijksmuseum Twenthe heeft op 1 januari 2024 in totaal 2.024 volgers (+ 1.068). In totaal had de pagina 6.900 profielbezoeken en een bereik van 221.450.

De LinkedInpagina van Rijksmuseum Twenthe heeft op 1 januari 2023 in totaal 1.356 volgers (+ 545). In totaal een bereik van 10.117.

4.3. PR en communicatie rondom educatie

Alle PO-, VO- en MBO-scholen in de veertien Twentse gemeentes hebben direct na de meivakantie een doosje met daarin meerdere programmaboekjes en uitnodigingsbrieven gericht aan sleutelpersonen binnen de organisatie ontvangen, met uitzondering van basisscholen in Enschede. Visueel en tekstueel werd ook dit jaar op en in het doosje benadrukt dat deze programma's met gratis vervoer geboekt kunnen worden.

Basisscholen in Enschede zijn via het Cultuurmenu en binnen Cultuureducatie Enschede geïnformeerd over het educatieve aanbod.

Daarnaast is er ingezet op een social media-campagne over de educatieve programma's en het gratis busvervoer. Hierbij zijn uitingen gedeeld op LinkedIn, Instagram en Facebook.

4.4. Vrienden en Business club

Vrienden

Vrienden zijn belangrijk voor beide musea. Deze 1.237 (veelal regionale) ambassadeurs ondersteunen ons door dik en dun. Bij het 'vriend zijn' horen een aantal voordelen. Onze vrienden hebben onbeperkt toegang tot de beide musea. In 2023 zijn ze vanzelfsprekend voor diverse openingen uitgenodigd of kregen een lezing, preview of reis aangeboden zoals:

- Nieuwjaarsreceptie 2023
- 11 februari 2023 - Uitnodiging voor opening Sofonisba
- 5 maart 2023 - Opening Armando
- Inclusieve ontmoeting op 4 en 5 mei, Een initiatief van Rijksmuseum Twenthe, Concordia en Aveleijn
- 16 april 2023 - Exclusieve vriendenlezing door Cheryl Duyn
- 29 april 2023 - reis naar Kunstmuseum Den Haag en Museum Voorlinden.

- 4 november 2023 - reis naar Bad Bentheim, inclusief preview van de tentoonstelling 'Onderweg naar Bentheim'
- lezing door expert oude tekeningen en prenten Yvonne Bleyerveld van het RKD (Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis).
- Bezichtiging documentaire 'There Is A Place On Earth' in De Museumfabriek

Verder hadden de vrienden in 2023 altijd gratis of tegen een sterk gereduceerd tarief toegang tot activiteiten in de randprogrammering van Rijksmuseum Twenthe en van De Museumfabriek. Denk hierbij aan de maandelijkse Op de Koffie Lezingen, De Museumfabriek Natuurlezingen of lezingen vanuit de Sterrenwacht.

Business Club

Rijksmuseum Twenthe is opgericht door een ondernemer en idealist pur sang: Jan Bernard van Heek. Sinds de opening in 1930 hebben honderden particulieren en ondernemers vervolgens bijgedragen aan de groei en bloei van het museum. Zij schonken prachtige werken en maakten het financieel mogelijk de rijke en unieke kunstcollectie te vormen die het museum vandaag de dag kenmerkt. In 2011 is de RMT Business Club opgericht en in 2016 samengevoegd met de Business Club van De Museumfabriek. In de Club zijn bedrijven verenigd die de musea een warm hart toedragen. De leden zijn voornamelijk bedrijven uit Twente, maar ook enkele bedrijven uit andere delen van het land. Met hun financiële bijdrage helpen zij de musea bij het realiseren van tentoonstellingen en het investeren in de vaste collecties. Hiermee voegen wij gezamenlijk een blijvende waarde toe aan het woon- en werkklimaat in de regio Twente. De musea bieden de leden van de Club exclusieve faciliteiten in een inspirerende omgeving. In 2023 werden zij uitgenodigd voor alle openingen en voor een preview van de expositie 'Sofonisba', er was een exclusieve borrel met een vooruitblik op het tentoonstellingsprogramma en op in november stond het jaarlijkse business diner in het teken van de manifestatie 'Van wie is het (platte)land?'. Voor deze gelegenheid was de 'Van kop tot kont kok' Nel Schellekens uitgenodigd haar 0% waste menu te koken en toe te lichten, samen met hoogleraar Dieren en Duurzame Voedselsystemen Imke de Boer van de Wageningen Universiteit. De avond was letterlijk en figuurlijk food for thought.

5. Reflecties op de Codes Cultural Governance

5.1. Code Diversiteit en Inclusie

Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek onderschrijven de Code Diversiteit & Inclusie. Zij willen een plek zijn waar iedereen zich welkom voelt die geïnteresseerd is in natuur en historie van Twente en in de actuele maatschappelijke thema's die ze centraal stellen. Daarbij hebben de musea de ambitie om een afspiegeling te zijn van de samenleving – met speciale aandacht voor de samenleving in Oost-Nederland. Omdat de samenstelling van de maatschappij en van de bezoekers blijft veranderen, is het belangrijk dat ieder museum beleid ontwikkelt en programma's maakt om een bredere publieksgroep te bereiken én een duurzame dialoog met haar publiek aangaat. De Museumfabriek en Rijksmuseum Twenthe streven naar een zo inclusief mogelijke organisatie op het gebied van personeel, programmering, partners en publiek.

De Museumfabriek en Rijksmuseum Twenthe hebben een gezamenlijke werkgroep Diversiteit & Inclusie die het managementteam en directie adviseert. In 2023 hebben de musea zich aangesloten bij het landelijke netwerk Musea Bekennen Kleur. De directie heeft zelf aan alle trainingen deelgenomen en zet vervolgens in 2024 samen met de collega's een intern actieplan

op. Ook hebben medewerkers deelgenomen aan de trainingen Samen Inclusief van de Vereniging van Wetenschapsmusea en Science Centers (VSC). Diversiteit & Inclusie is voor beide musea een constant aandachtspunt.

Programma

Met alle publieksactiviteiten (van tentoonstelling tot evenement) brengen de musea een verbinding tot stand met een zo breed mogelijk publiek. Door eerst de doelgroep goed te kennen wordt ook duidelijker welke programmering bij dat brede publiek past. Zowel de inhoud als de middelen kunnen nieuw zijn en onverwacht. De Museumfabriek en Rijksmuseum Twenthe staan hiervoor open en willen hiervan leren.

Partners

De aanvragers streven ernaar om zoveel mogelijk partners te hebben die de missie van het museum op het gebied van inclusie omarmen - en daarmee bijdragen aan het zijn van de vrijplaats die het museum wil zijn. Deze partners kunnen gevonden worden in overheden, onderwijs, ondernemers, erfgoedinstellingen en zorginstellingen. De musea bouwen voortdurend aan hun netwerk in de regio, maar ook nationaal en internationaal.

Personeel

Alle medewerkers zijn gastvrij, open en toegankelijk. Om de medewerkers en hun leidinggevenden daarin te trainen, is een begeleidingsgroep aangesteld. De musea willen zich verder ontwikkelen in het aantrekken van een meer divers personeelsbestand, met name op het gebied van culturele diversiteit. Bij het werven van nieuw personeel worden de musea nu ondersteund door experts van Musea Bekennen Kleur en van Samen Inclusief van de VSC. Er wordt actief gelet op inclusief taalgebruik en publicatie van vacatures op locaties die een potentieel nieuwe groep medewerkers bereiken. Er zijn faciliteiten voor medewerkers die tegemoet komen aan een gezonde leefstijl of persoonlijke behoeften, zoals een gebedsruimte, stilteruimte en er is de mogelijkheid om thuis te werken. Er is een externe onafhankelijke vertrouwenspersoon en de klokkenluidersregeling is van kracht.

5.2. Fair Practice Code

De Museumfabriek en Rijksmuseum Twenthe werken volgens de Fair Practice Code. Daarmee zetten de musea zich in voor Fair Pay, Fair Share en Fair Chain: men streeft naar een eerlijke, duurzame en transparante bedrijfsvoering en is respectvol, solidair en houdt in vertrouwen met belangen rekening ten dienste van een sterke sector die de potentie en kansen van makers ten volle benut en doet renderen. De musea dragen de volgende kernwaarden uit en maken waar:

Solidariteit

De Museumfabriek en Rijksmuseum Twenthe zijn aangesloten bij de Museum-CAO 2023-2024. Freelancemedewerkers worden altijd redelijk en eerlijk betaald. Datzelfde geldt voor kunstenaars en overige ZZP'ers die aan het museum verbonden zijn. De musea verbinden zich aan de richtlijn kunstenaarshonoraria die is vastgesteld door de BKNL (Beeldende Kunst Nederland) in samenwerking met de Museumvereniging. Vrijwilligers- en stageplaatsen zijn helder gedefinieerd en een passende vergoeding wordt gegeven.

Transparantie

De bedrijfsvoering van beide musea is transparant. Alle jaarverslagen inclusief financiële verslagen

worden openbaar gemaakt en zijn voor iedereen toegankelijk.

Duurzaamheid

De Museumfabriek en Rijksmuseum Twenthe willen goede werkgevers zijn. Er is nauw contact tussen leidinggevenden en medewerkers, tussen directie en OR, en er is veel aandacht voor de ontwikkeling van de vaste werknemers, vrijwilligers en freelancers. De musea en haar werknemers nemen gezamenlijk de verantwoordelijkheid om mentale en fysieke overbelasting te voorkomen, door doorlopend samen te werken aan een vitaliteitsplan.

Diversiteit

De Museumfabriek en Rijksmuseum Twenthe hebben continu aandacht voor diversiteit. De visie en stappen die de musea op dat gebied zetten, worden uiteengezet in de beschrijving over de Code Diversiteit & Inclusie.

Vertrouwen

De Museumfabriek en Rijksmuseum Twenthe brengen de Fair Practice Code continu in praktijk. De musea gaan op zorgvuldige wijze om met representatie en vermelding. Zij zien toe op eigenaarschap, bronvermelding en rechtenafdracht, bijvoorbeeld bij het gebruik van kunstwerken waar auteursrecht op rust.

Toegankelijkheid

Toegankelijkheid is voor beide musea essentieel. Niet alleen sluiten we in het project aan bij de verwachtingen, opleidingsniveaus en achtergronden van de te bereiken bewoners, we zorgen ook dat we in taalgebruik en keuze van te gebruiken media toegankelijk zijn. Beide musea hebben al ervaring met bijvoorbeeld programma's rondom NT2, visueel beperkten en mensen in het autistisch spectrum. Die kennis wordt volop ingezet. Ook hebben De Museumfabriek en Rijksmuseum Twenthe actief deelgenomen aan programma's over Diversiteit & Inclusie, zowel vanuit de Vereniging van wetenschapsmusea en science centers en de Museumvereniging als ook bij Musea Bekennen Kleur. Zij zetten deze kennis in bij het maken van een actief beleid binnen de organisatie, en richting Publiek.

De P van Publiek

De Code Diversiteit & Inclusie volgend, stellen we dat het publiek zich herkent in de collectie, tentoonstellingen en programma's en nadrukkelijk wordt betrokken bij de totstandkoming daarvan. De Museumfabriek en Rijksmuseum Twenthe streven ernaar om een breder en diverser publiek te trekken. De musea willen hiermee kennis en ervaring opdoen in de juiste aanpak voor het betrekken van nieuwe publieksgroepen.

5.3. Governance Code Cultuur

Hoe de Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder de principes van de Governance Code Cultuur toepassen wordt namens de voorzitter van de Raad van Toezicht toegelicht in zijn inleiding.

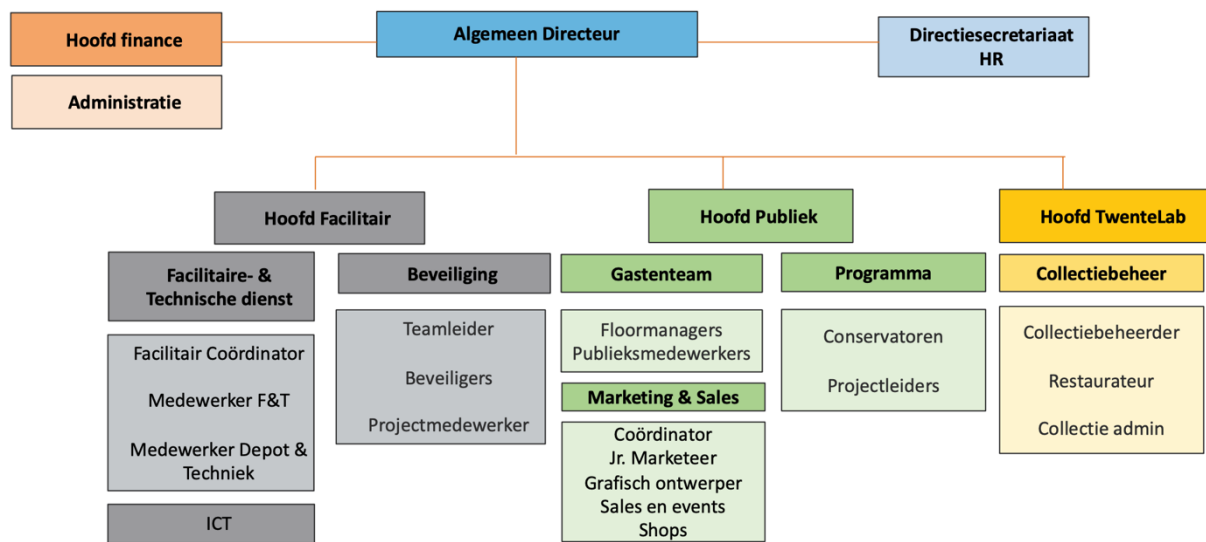
6. Bedrijfsvoering

6.1 Organisatie

Op 1 juli 2023 is Caroline Breunese gestart als de nieuwe directeur-bestuurder van Rijksmuseum Twenthe en De Museumfabriek. Hiermee kwam een einde aan de periode waarin deze functie tijdelijk werd waargenomen door Willem Dik (zakelijk directeur/ bestuurder a.i.) en Nikki Olde Monnikhof (museaal directeur).

Per 31 december 2023 heeft Nikki Olde Monnikhof (Hoofd Publiek) de musea verlaten. Tot op heden is de functie nog niet ingevuld. In het eerste half jaar van 2024 zal bepaald worden hoe deze functie ingevuld gaat worden. Daarnaast wordt de functie van Hoofd Finance en Hoofd Facilitair op interim-basis ingevuld, vanaf medio 2024 is de wens om deze functies met vast personeel in te vullen.

In 2023 is afscheid genomen van de floormanagers, eind 2023 is ter vervanging één Coördinator Publieksservice aangenomen die de aansturing van het gastenteam met de publieksmedewerkers, horecamedewerkers en baliemedewerkers doet. Deze coördinator publieksservice zorgt voor veel rust en structuur binnen het gastenteam.

6.2 Analyse van het resultaat

Analyse van het exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat 2023 is € 3.300 en ligt in lijn met het exploitatieresultaat 2022.

Resultatenrekening Rijksmuseum Twenthe		
	2023	2022
Eigen inkomsten	1.420.000	1.446.500
Structurele subsidies	3.393.500	2.692.100
Incidentele publieke subsidies	255.600	316.100
Totaal subsidies	3.649.100	3.008.200
TOTAAL BATEN	5.069.100	4.454.700
Personeelslasten	1.556.900	1.305.400
Huisvestingslasten	1.265.200	987.900
Afschrijvingen	183.500	185.800
Aankopen	271.000	200.800
Overige lasten	1.792.300	1.752.100
TOTAAL LASTEN	5.068.900	4.432.000
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	200	22.700
Rentelasten	3.100	-19.000
EXPLOITATIERESULTAAT	3.300	3.700

Stijging van de baten in 2023

De structurele subsidies stijgen ten opzichte van 2023 voornamelijk doordat € 660.000 van de OCW huisvestingsmiddelen is besteed aan de publieks- en collectiefunctie. Dit is ter dekking van de gestegen huisvestingskosten (energie) en personeelslasten (effecten Cao-verhoging).

De eigen inkomsten liggen in lijn met 2022.

Stijging van de kosten in 2022

Personeelskosten

De stijging van de personeelskosten worden voornamelijk verklaard door de cao-verhoging, schaalverhoging van aantal functies eind 2022 en een kleine stijging van het aantal FTE's.

Huisvestingskosten

De stijging van de huisvestingskosten wordt volledig verklaard door de stijging van de energiekosten. Tot eind 2023 was er nog een laag vast tarief, in het nieuwe contract zijn deze tarieven sterk gestegen.

6.3 Analyse financiële positie

	2020	2021	2022	2023
Current ratio				
Vlottende activa / kortlopende schulden	132%	159%	151%	139%
Solvabiliteit				
Eigen vermogen / totaal passiva	13%	19%	17%	16%
Subsidie OCW / som der baten	0,74	0,79	0,61	0,64
Personeelslasten / subsidie OCW	0,39	0,25	0,48	0,48

Vermogens- en reservebeleid

De Museumvereniging heeft eind 2017 een notitie “Richtlijn voor weerstandsvermogen bij musea” opgesteld. Het bepalen van en het sturen naar de benodigde omvang van de eigen vermogenspositie wordt in deze notitie gezien als een onderdeel van een gezond financieel beleid. Voor het versterken en professionaliseren van het financiële beleid, en het toezicht hierop, is meer nodig, zoals een meerjarenbegroting, een liquiditeitsplanning en een gedegen en eigenstandige risicoanalyse. Het is lastig om een eenduidige norm (in termen van solvabiliteits-, liquiditeits- en rentabiliteitsratio's en de kapitalisatiefactor) te geven voor de minimaal en maximaal vereiste vermogenspositie van individuele musea. Dit is namelijk afhankelijk van o.a. de mate van zelfstandigheid van een instelling, de omvang van de eigen inkomsten, lokale omstandigheden, de huisvestingssituatie en de financiële geschiedenis. Daarom wordt de aanbeveling gedaan om een eigen set van financiële kengetallen te definiëren die recht doet aan de verschillen tussen musea. De ontwikkeling van de financiële kengetallen moet dan beoordeeld worden in het kader van de meerjarenbegroting, de daarbij behorende meerjaren liquiditeitsplanning, de investeringsbegroting en de risicoanalyse. Voor de bepaling van de benodigde omvang van de (eigen) vermogenspositie wordt uitgegaan van de bufferfunctie van het weerstandsvermogen

Bufferfunctie

Voor toekomstige risico's in de exploitatie hanteren Rijksmuseum Twenthe (RMT) en De Museumfabriek (DMF) een horizon van een jaar; het vermogen dient minimaal een jaar discontinuïteit in de exploitatie op te kunnen vangen. De praktische vertaling van dit uitgangspunt is de omvang van het een jaar lang derven van netto-inkomsten uit entree-, winkel- en horeca inkomsten. Het vereiste vermogen uit hoofde van deze functie wordt voor RMT geraamd op € 500.000.

6.4 Vooruitblik 2024

In september 2023 is onderstaande begroting voor 2024 opgesteld:

Begroting 2024 - RMT	
	2024
3.1 Publieksinkomsten	814.000
3.2 Directe inkomsten	10.000
3.3 Indirecte inkomsten	-
3.4 Private middelen	480.000
3.5 Subsidies	3.555.000
Totaal opbrengsten	4.859.000
4.1 Personeelskosten	1.505.000
4.2 Huisvestingslasten	1.347.500
4.3 Afschrijvingen	196.000
4.4 Aankopen	172.100
4.5 Beheerslasten	576.500
4.6 Collectiefunctie	43.000
4.7 Publieksfuncties	1.015.000
4.8 Saldo rentebaten/-lasten	1.000
Totaal Kosten	4.856.100
Resultaat	2.900

De opbrengsten dalen licht ten opzichte van 2023. De eigen opbrengsten zijn in de begroting conservatief ingeschat.

Ook de kosten dalen licht ten opzichte van 2023. De inkopen en de lagere eigen opbrengsten dalen in dezelfde verhouding als de eigen opbrengsten.

Vanaf 2024 krijgt Rijksmuseum Twenthe een structurele bijdrage van de VriendenLoterij van € 150.000 per jaar.

In de begroting voor 2024 wordt € 615.000 van de OCW huisvestingsmiddelen besteed aan de publieks- en collectiefunctie.

6.5 Risico's en onzekerheden

Renterisico

Rijksmuseum Twenthe heeft geen kredietfaciliteit en derhalve is het kredietrisico zeer beperkt. De renterisico's zijn toegenomen als gevolg van de lage rentestanden.

Valutarisico

Rijksmuseum Twenthe beheerst de risico's die voortvloeien uit valutaschommelingen op termijn door middel van aankoop van vreemde valuta ten behoeve van de financiële verplichtingen die in vreemde valuta zijn gesteld.

Kredietrisico

Om de omvang van het kredietrisico te beperken, is toetsing van de kredietwaardigheid van grote opdrachtgevers aan de orde.

Liquiditeits- en kasstroomrisico's

De beschikbare liquiditeiten worden ondergebracht bij banken met tenminste een A+ rating.

Activiteiten & bereik

TENTOONSTELLINGEN

	HUDIG BOEKJAAR	ACTIVITEITEN PLAN	VORIG BOEKJAAR
	Aantal Tentoon- stellingen	Aantal Tentoon- stellingen	Aantal Tentoon- stellingen
1 Tijdelijke tentoonstellingen	14	10	11
Totaal bezoeken	57 122	40 000	54 722
2 Reguliere bezoeken	57 122		54 722
3 Bezoeken po			
4 Bezoeken vo			
5 Bezoeken mbo/ho			
Specificatie van bezoeken totaal			
6 Gratis bezoeken	5 180		4 559
7 Betaalde bezoeken	51 942		50 163
Overige bezoeken:			
8 Bezoeken website totaal	671 996		626 400
9 Aantal unieke bezoekers website	604 746		570 024

	Aantal Act.	Aantal deel- nemers	Aantal Act.	Aantal deel- nemers	Aantal Act.	Aantal deel- nemers
OVERIGE ACTIVITEITEN						
10 Schoolgebonden activiteiten		5 449		20 000		19 342
11 waarvan po		2 790				11 535
12 waarvan vo		2 196				7 368
13 waarvan mbo/ho		463				439
14 waarvan professionals		432				250
Totaal overige activiteiten		825				915
Totaal *		63 828		60 000		75 229

*

Specificatie deelnemers is conform Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen periode 2021-2024.

Balans

per 31 december 2023, respectievelijk 31 december 2022, na voorgestelde resultaatbestemming

ACTIVA

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
VASTE ACTIVA				
<i>Materiële vaste activa</i>				
Gebouwen en terreinen	137 600		170 200	
Inventaris en inrichting	480 200		128 700	
Andere vaste bedrijfsmiddelen	157 900		139 700	
Bedrijfsinstallaties	<u>487 100</u>		<u>549 800</u>	
	1 262 800		988 400	
<i>Materiële vaste activa in uitvoering</i>				
FINANCIEEL VASTE ACTIVA	438.700			
VLOTTENDE ACTIVA				
<i>Voorraden</i>	53 400		39 500	
<i>Vorderingen</i>				
Debiteuren	12 500		71 600	
Vorderingen inzake pensioenen	-			
Vorderingen inzake omzetbelasting	229 000		123 900	
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>536 000</u>		<u>447 800</u>	
	777 500		643 300	
<i>Liquide middelen</i>				
Liquide middelen	4 726 100		5 304 300	
	<u>7 258 500</u>		<u>6 975 500</u>	

PASSIVA

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
EIGEN VERMOGEN				
Algemene reserve	1 053 900		1 033 200	
Overige reserves	<u>110 900</u>		<u>128 300</u>	
	1 164 800		1 161 500	
VOORZIENINGEN				
Groot onderhoud	422 400		388 100	
Jubileumuitkeringen	<u>24 000</u>		<u>24 700</u>	
	446 400		412 800	
LANGLOPENDE SCHULDEN				
Investeringsbijdragen OCW	1 632 100		1 393 000	
Investeringsbijdragen overig	<u>19 200</u>		<u>34 200</u>	
	1 651 300		1 427 200	
KORTLOPENDE SCHULDEN				
Vooruit ontvangen middelen OCW	3 368 400		3 398 400	
Schulden aan leveranciers	120 600		240 700	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	87 700		65 000	
Overige schulden en overlopende passiva	<u>419 300</u>		<u>269 900</u>	
	3 996 000		3 974 000	
	<u>7 258 500</u>		<u>6 975 500</u>	

Categoriale exploitatierekening

BATEN	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
Eigen inkomsten			
Publiekinkomsten binnenland	816.900	684.000	728.000
Kaartverkoop	414.000	400.000	409.800
Overige publiekinkomsten	402.900	284.000	318.200
Verkoop Museumjaarkaart	52.100	40.000	44.600
Totaal publieksinkomsten	869.000	724.000	772.600
Sponsorinkomsten			
Vergoeding coproductent			
Overige directe inkomsten	111.100	10.000	82.300
Totaal overige directe inkomsten	111.100	10.000	82.300
Totaal Directe inkomsten	980.100	734.000	854.900
Totaal Indirecte opbrengsten	-	-	-
Private middelen			
Particulieren incl. vriendenverenigingen	86.900	62.100	158.400
Bedrijven			
Private fondsen	353.000	330.000	433.200
Goede doelenloterijen			
Totaal bijdragen uit private middelen	439.900	392.100	591.600
Totaal eigen inkomsten	1.420.000	1.126.100	1.446.500
Baten in natura		-	
Subsidies			
Totaal structureel OCW	3.241.200	2.976.100	2.541.500
OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteiten)	1.144.200	1.055.000	1.074.100
OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	1.589.900	1.461.100	991.400
OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	507.100	460.000	476.000
OCW: Kaderregeling onderzoek en wetenschap	-	-	-
Totaal structureel Provincie	75.000	75.000	75.000
Totaal structureel Gemeente	77.300	74.600	75.600
Totaal structurele publieke subsidie overig	-	-	-
Totale structurele subsidies	3.393.500	3.125.700	2.692.100
Incidentele publieke subsidies	255.600	145.900	316.100
Totaal subsidies	3.649.100	3.271.600	3.008.200
TOTALE BATEN	5.069.100	4.397.700	4.454.700

	Werkelijk 2023	Begroting 2023	Werkelijk 2022
LASTEN			
Personeelslasten	1.556.900	1.271.000	1.305.400
Huisvestingslasten	1.265.200	1.260.600	987.900
Afschrijvingen	183.500	172.000	185.800
Aankopen	271.000	172.100	200.800
Overige lasten	1.792.300	1.498.000	1.752.100
TOTALE LASTEN	5.068.900	4.373.700	4.432.000
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	200	24.000	22.700
Saldo rentebaten/-lasten	3.100	-24.000	-19.000
Mutaties Aankoopfonds			
EXPLOITATIERESULTAAT	3.300	-	3.700

Categoriale en functionele exploitatierekening

FUNCTIONEEL -->	Totaal	Publieks- functie	Collectie- functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL -->				
BATEN				
Eigen inkomsten				
Publieksinkomsten			-	-
Kaartverkoop	414.000	414.000		
Overige publieksinkomsten	402.900	402.900		
Verkoop Museumjaarkaart	52.100	52.100		
Totaal publieksinkomsten	869.000	869.000		
Sponsorinkomsten				
Vergoeding coproducent				
Overige directe inkomsten	111.100	111.100	-	
Totaal overige directe inkomsten				
Totaal Directe inkomsten	980.100	980.100	-	
Indirecte opbrengsten	-	-	-	-
Totaal Indirecte opbrengsten	-	-	-	-
Private middelen				
Particulieren incl. vriendenverenigingen	86.900	-	86.900	-
Bedrijven	-	-	-	-
Private fondsen	353.000	348.900	2.900	1.200
Goede doelenloterijen	-	-	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	439.900	348.900	89.800	1.200
Totaal eigen inkomsten	1.420.000	1.329.000	89.800	1.200
Subsidies				
Totaal structureel OCW				
OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteiten)	1.144.200	1.144.200	-	-
OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	929.900	544.500	274.000	111.400
<i>Van huisvesting naar overige functies</i>	660.000	450.100	209.900	-
OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	507.100	-	507.100	-
OCW: Kaderregeling onderzoek en wetenschap	-	-	-	-
Totaal structureel OCW	3.241.200	2.138.800	991.000	111.400

FUNCTIONEEL -->				
CATEGORIAAL -->				
VERVOLG BATEN				
Totaal structureel Provincie	75.000	75.000	-	-
Totaal structureel Gemeente	77.300	77.300	-	-
Totaal structurele publieke subsidie overig	-	-	-	-
Totale structurele subsidies	3.393.500	2.291.100	991.000	111.400
Incidentele publieke subsidies	255.600	106.800	133.800	15.100
Totaal subsidies	3.649.100	2.397.900	1.124.800	126.500
TOTALE BATEN	5.069.100	3.726.900	1.214.600	127.700
LASTEN				
Personeelslasten	1.556.900	901.800	397.700	257.400
Huisvestingslasten	1.265.200	704.900	416.100	144.400
Afschrijvingen	183.500	107.400	54.100	22.000
Aankopen	271.000	-	271.000	-
Overige lasten	1.792.300	1.438.600	81.800	271.900
TOTALE LASTEN	5.068.900	3.152.700	1.220.700	695.700
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	200	574.200	-6.100	-568.000
Saldo rentebaten/-lasten	3.100	-	-	3.100
Mutaties Aankoopfonds				
SALDO UIT BEDRIJFSVOERING	3.300	574.200	-6.100	-564.900
Toerekening Algemeen beheer		385.300	179.600	-564.900
EXPLOITATIERESULTAAT	3.300	188.900	-185.700	-

Kasstroomoverzicht

	2023 €	2022 €
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN:		
Exploitatieresultaat	3 300	3 700
<i>Aanpassen voor:</i>		
Afschrijvingen materiële vaste activa	239 000	230 100
Afloop FVA	11 300	
Mutatie voorzieningen	33 600	112 500
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	287 200	346 300
Mutatie in voorraden	- 13 800	- 3 500
Mutatie vorderingen	- 134 200	54 000
Mutatie kortlopende schulden	22 000	723 100
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	161 200	1 119 900
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEIT:		
Investerings in Materiële vaste activa	- 513 400	- 203 500
Investerings in Financiële Vaste Activa	- 450 000	
Mutatie materiële vaste activa in uitvoering		
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	- 963 400	- 203 500
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN:		
Mutatie in langlopende schulden	224 100	- 95 300
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	224 100	- 95 300
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN:	- 578 100	821 100
Liquide middelen einde boekjaar	4 726 100	5 304 200
Liquide middelen begin boekjaar	5 304 200	4 483 100
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN:	- 578 100	821 100

Personeel en vrijwilligers

	Werkelijk 2023		Begroting 2023		Werkelijk 2022	
	€	fte	€	fte	€	fte
<i>Specificatie personeelslasten</i>						
Waarvan vast contract	1 010 000	16,20	824 500	15,5	829 200	15,21
Waarvan tijdelijk contract	511 200	8,20	446 500	9,6	406 200	7,45
Waarvan inhuur	35 700	0,22		0	70 000	0,45
Personeelslasten totaal	1 556 900	24,62	1 271 000	25,1	1 305 400	23,11
<i>Vrijwilligers</i>						
		Aantal		Aantal		Aantal
Vrijwilligwers: fte		10		10		10
Vrijwilligers: personen		105		100		90

Toelichting

Toelichting algemeen

Regelgeving financiële verantwoording	De jaarrekening is opgemaakt door de directie op 25 maart 2024 in overeenstemming met het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2021-2024.
Begroting	De in deze jaarrekening gehanteerde begroting is ontleend aan de door de Minister goedgekeurde meerjarenbegroting.
Collectie kunstvoorwerpen	De collectie kunstvoorwerpen is eigendom van de Staat der Nederlanden en in beheer bij het museum. De collectie wordt derhalve niet opgenomen in de balans.
Schattingen	Bij het opstellen van de jaarrekening dient de leiding van de stichting, overeenkomstig algemeen geldende grondslagen, bepaalde schattingen en veronderstellingen te doen die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen van deze schattingen afwijken. De subsidie van het Ministerie van OCW over de cultuurperiode 2021-2024 wordt definitief vastgesteld in 2025. Aan deze subsidies zijn voorwaarden verbonden. Het niet (volledig) voldoen aan deze voorwaarden kan er toe leiden dat de subsidie lager wordt vastgesteld. Bij het opmaken van de jaarrekening is de verleende subsidies 2023 volledig verantwoord in de exploitatierekening vanwege het vertrouwen van de directie dat volledig voldaan is aan de subsidievoorwaarden.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangen en betaalde rente zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Grondslagen van waardering

Materiële vaste activa

Activa verkregen uit eigen middelen

De materiële vaste activa verkregen uit eigen middelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met lineaire afschrijvingen.

Hierbij worden de volgende afschrijvingspercentages gehanteerd:

Gebouwen en terreinen

Verbouwingkosten	10%
------------------	-----

Inventaris en inrichting

Automatiseringsapparatuur en software	20% / 33%
Kantoorapparatuur	20%
Kantoormeubilair	10%
Overige inventaris	10%

Museuminventaris

Presentatiemateriaal	10%
----------------------	-----

<i>Andere vaste bedrijfsmiddelen</i>	10%
--------------------------------------	-----

<i>Bedrijfsinstallaties</i>	10%
-----------------------------	-----

Materiële vaste activa in uitvoering

Activa in uitvoering betreft bouwkundige voorzieningen in ontwikkeling en wordt gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs. Bij oplevering worden activa in uitvoering overgeboekt naar de materiële vaste activa en vervolgens afgeschreven.

Financiële Vaste Activa

Vooruitbetaling Gebruiksrecht

De financiële vaste activa verkregen uit eigen middelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met lineaire afloop gelijk aan de looptijd van het gebruiksrecht.

Vorraden

Vorraden

De voorraden verkregen uit eigen middelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. Waar nodig is rekening gehouden met afwaarderingen wegens incurantheid.

Onderhanden werk

Het onderhanden werk wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de projecten. De vervaardigingsprijs omvat het directe materiaalverbruik en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig rekening houdend met mogelijke oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien niet anders is vermeld, staan deze ter vrije beschikking.

Bestemmingsfonds OCW project Veiligheid	Betreft het deel van de van het Ministerie van OCW ontvangen subsidie voor het project Veiligheid voor VRM-musea dat nog besteed dient te worden aan het doel waarvoor de subsidie is verstrekt.
Bestemmingsfonds OCW project Technisch vervangingsonderhoud	Betreft het deel van de van het Ministerie van OCW ontvangen subsidie voor het project Technisch vervangingsonderhoud voor VRM-musea dat nog besteed dient te worden aan het doel waarvoor de subsidie is verstrekt.
Voorziening groot onderhoud	Met ingang van 2017 is het museum voor een periode van vijf jaren verantwoordelijk voor de instandhouding van de gebouwen en terreinen. Deze voorziening is getroffen ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud.
Voorzieningen	De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.
Langlopende en kortlopende schulden	De schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen van resultaatbepaling

Subsidies	De subsidies worden toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben. Verder wordt verwezen naar de toelichting van de schattingen, zoals opgenomen in dit hoofdstuk. Subsidies voor investeringen in vaste activa worden opgenomen onder de schulden en vallen vrij via de exploitatierekening, gelijklopend met de afschrijvingstermijn van de investering.
Overige opbrengsten	Onder de overige opbrengsten wordt verstaan de opbrengst uit levering van goederen, diensten en (particuliere) schenkingen onder aftrek van over de opbrengst geheven belastingen.
Rentebaten	Rentebaten worden toegekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.
Lasten	De lasten worden bepaald op historische basis en toegekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.
Verdeelsleutels	Indien mogelijk worden de baten en lasten in zijn geheel aan een functie toegeschreven. Baten of lasten die niet aan een functie kunnen worden toegerekend worden verdeeld op basis van tijdschrijven dan wel op basis van vloeroppervlakte. De kosten van algemeen beheer worden aan het eind van het jaar verdeeld over de museale functies op basis van het aantal directe arbeidsuren.

Specificatie van posten op de balans**VASTE ACTIVA****MATERIELE VASTE ACTIVA**

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en inrichting	Andere vaste bedrijfsmid.	Bedrijfsinstallaties	Totaal
Boekwaarde per 1 januari 2023	170.200	128.700	139.700	549.800	988.400
Investerings	10.300	379.600	95.300	28.200	513.400
Afschrijvingen	42.900	28.100	77.100	90.900	239.000
Boekwaarde per 31 december 2023	137.600	480.200	157.900	487.100	1.262.800
Cumulatieve aanschafwaarde	440.100	805.200	603.500	1.892.900	3.741.700
Cumulatieve afschrijvingen	302.500	325.000	445.600	1.405.800	2.478.900
Boekwaarde per 31 december 2023	137.600	480.200	157.900	487.100	1.262.800

FINANCIELE VASTE ACTIVA**Gebruikersrecht Twentelab**

Boekwaarde per 1 januari 2023	-
Investerings	450.000
Afloop	11.300
Boekwaarde per 31 december 2023	438.700
Cumulatieve aanschafwaarde	450.000
Cumulatieve afloop	11.300
Boekwaarde per 31 december 2023	438.700

Gebruiksrecht Twentelab

In 2023 is €450.000 betaald aan Stichting de Museumfabriek voor aan aanschaf van faciliteiten in de geklimatiseerde ruimten van het Twentelab binnen de Museumfabriek. Dit betreffen faciliteiten in het depot, de quarantaine ruimte, het restauratie atelier en de foto-studio. Stichting Rijksmuseum Twenthe verkrijgt hiermee het recht om 10 jaar gebruik te maken van alle faciliteiten van het Twentelab. De overeenkomst is ingegaan per 1 oktober 2023, de afloop van de vooruitbetaalde gebruiksrechten wordt gedurende 10 jaar ten laste van de overige huisvestingskosten verantwoord onder "Afloop vooruitbetaalde gebruikskosten Twentelab".

Stichting Rijksmuseum Twenthe

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
VOORRADEN				
Overige voorraden	53.400		39.500	
	53.400		39.500	
VORDERINGEN				
DEBITEUREN		12.500		71.600
VORDERINGEN INZAKE PENSIOENEN				
Pensioenen	-	-	-	-
VORDERINGEN INZAKE OMZETBELASTING				
Omzetbelasting	229.000		123.900	
		229.000		123.900
OVERIGE VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA				
Stichting G.J. van Heek jr. Fonds	175.000		175.000	
Stichting Roombeek Musea Fonds	50.000		50.000	
Stichting Museumkaart	38.600		80.200	
Nog te ontvangen bedragen	51.100		38.700	
Nog te ontvangen fondsen	69.600		-	
Vooruitbetaalde overige kosten	104.500		38.700	
RC de Museumfabriek	-		47.100	
Overig	47.200		18.100	
		536.000		447.800
TOTAAL VORDERINGEN		777.500		643.300
LIQUIDE MIDDELEN				
Kas	1.000		1.000	
Rabobank (rekening courant)	2.123.600		3.216.800	
Rabobank (spaarrekeningen)	384.000		384.700	
ING-bank (rekening courant)	2.213.800		1.680.600	
Kruisposten	3.200		20.700	
Kasgeld	500		500	
TOTAAL LIQUIDE MIDDELEN		4.726.100		5.304.300

EIGEN VERMOGEN

	Stand per 31 december 2022	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31 december 2023
	€	€	€	€
ALGEMENE RESERVE	1.033.200	20.700	-	1.053.900
BESTEMMINGSFONDS OCW				
OVERIGE RESERVES				
Bestemmingsreserve tijdelijke presentatie	101.800	-	-	101.800
Bestemmingsreserve bedrijfsinstallatie/entreehal	26.500	-17.400	-	9.100
TOTAAL OVERIGE RESERVES	128.300	-17.400	-	110.900

VOORZIENINGEN

	Stand per 31 december 2022	Onttrokken in 2023	Vrijval in 2023	Toegevoegd in 2023	Stand per 31 december 2023
	€	€	€	€	€
Voorziening groot onderhoud	388.100	88.600	-	122.900	422.400
Jubileumuitkeringen	24.700	3.200	1.800	4.300	24.000
TOTAAL	412.800	91.800	1.800	127.200	446.400

De voorzieningen hebben een overwegend langlopend karakter.

Stichting **Rijksmuseum** Twenthe

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
LANGLOPENDE SCHULDEN				
Investeringssubsidies OCW:				
<i>Veiligheidsvoorzieningen</i>				
DCE/14/633702	144.500		199.400	
DCE/15/777791	400.000		400.000	
<i>Investeringen erfgoed (huisvesting)</i>	601.000		307.000	
Investeringsbijdragen vanwege vrijvallen bestemmingsfondsen	486.600		486.600	
		1.632.100		1.393.000
Investeringsbijdragen overig: <i>Voorplein/hoofdingang</i>				
Stichting Dioraphte	10.600		18.100	
Overig	3.600		6.100	
<i>Inrichting Gobelinzaal</i>				
Stichting Rijksmuseum Twenthe Fonds	5.000		8.500	
Roelvink Fonds/ Mondriaan Fonds	-		1.500	
		19.200		34.200
TOTAAL LANGLOPENDE SCHULDEN		<u>1.651.300</u>		<u>1.427.200</u>

KORTLOPENDE SCHULDEN

VOORUIT ONTVANGEN MIDDELEN OCW:

Vooruitontvangen subsidie	800	-	
Nog te besteden huisvestingssubsidie	<u>3.367.600</u>	<u>3.398.400</u>	
	3.368.400		3.398.400

SCHULDEN AAN LEVERANCIERS

Crediteuren	120.600		240.700
-------------	----------------	--	----------------

**BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE
VERZEKERINGEN**

Belastingen en premies sociale verz.	<u>87.700</u>	<u>65.000</u>	
	87.700		65.000

**OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE
PASSIVA**

Vakantiegeld	56.000	39.300	
Vakantiedagen	69.800	40.600	
Accountantskosten	13.800	13.800	
Vooruitontvangen subsidies	158.500	115.200	
RC de Museumfabriek	63.800	-	
Overige	<u>57.400</u>	<u>61.000</u>	
	419.300		269.900

TOTAAL KORTLOPENDE SCHULDEN	<u>3.996.000</u>		<u>3.974.000</u>
------------------------------------	-------------------------	--	-------------------------

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen:

Rechten:

Subsidie Ministerie van OCW

Ministerie van OCW heeft de volgende subsidies verleend:

- Subsidie culturele basisinfrastructuur van in totaal € 1.144.321,- voor 2021-2024. Bovenstaande toezegging is bevestigd middels een brief van 25 mei 2023, kenmerk 175953/37476214.
- Subsidie Erfgoedwet van € 2.592.326,- voor 2024. Deze toezegging is bevestigd middels een brief van 29 september 2023, kenmerk 1295154/1422668.

Verplichtingen:

Huurverplichtingen

Deze verplichtingen betreffen de huur van het pand gelegen aan de Lasondersingel 129-131 te Enschede, kadastraal bekend onder nummer L00804, alsmede de huur van parkeerplaatsen te Enschede, kadastraal bekend onder nummer L2191.

De hiermee samenhangende jaarlijkse huurverplichting bedraagt € 219.619,- (2024) en zal jaarlijks worden geïndexeerd overeenkomstig de ontwikkeling van het CBS consumentenprijsindexcijfer (reeks CPI Alle Huishoudens), op de meest recente tijdbasis vastgesteld.

Daarnaast wordt een deel van het depot, quarantaineruimte, restauratie-atelier en de fotostudio gehuurd van Stichting De Museumfabriek. De kosten hiervoor op jaarbasis zijn €50.000

Pensioenen

De pensioenregeling van de medewerkers is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Het ouderdomspensioen is een toegezegde pensioenregeling op basis van (voorwaardelijk) geïndexeerd middelloon. Indexatie van de pensioenrechten is afhankelijk van de financiële positie waarin het pensioenfonds zich bevindt.

De aan de pensioenuitvoerder te betalen premie wordt als last in de winst- en verliesrekening verantwoord en, voor zover de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie nog niet is voldaan, wordt deze als verplichting op de balans opgenomen.

Rijksmuseum Twenthe heeft geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds, anders dan het voldoen van toekomstig hogere premiebijdragen. Om deze reden worden de op een periode betrekking hebbende premiebijdragen in die periode ten laste van het resultaat gebracht.

De dekkingsgraad van het bedrijfstakpensioenfonds Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn bedraagt per 31-12-2023 106,3%.

Toelichting op de categoriale exploitatierekening

	Werkelijk 2023 €	Begroting 2023 €	Werkelijk 2022 €
Eigen inkomsten			
Publiekinkomsten			
Kaartverkoop	414.000	400.000	409.800
Inkomsten uit horeca-expl.	208.200	160.000	177.400
Inkomsten uit museumwinkel	172.400	100.000	137.500
Cursussen	1.700	-	200
Rondleidingen	2.200	-	1.400
Educatie	18.400	24.000	1.700
Verkoop Museumjaarkaart	52.100	40.000	44.600
Totaal publieksinkomsten	869.000	724.000	772.600
Sponsorinkomsten			
Overige directe inkomsten	111.100	10.000	82.300
	111.100	10.000	82.300
Totaal directe inkomsten	980.100	734.000	854.900
Overige indirecte opbrengsten	-	-	-
Totaal indirecte inkomsten	-	-	-
Private middelen			
Waarvan particulieren incl. vriendenvereniging			
<i>Collectievorming</i>			
Particuliere schenkingen	86.900	62.100	158.400
Totaal particulieren incl vriendenvereniging	86.900	62.100	158.400
Bedrijven			
Private fondsen			
Vrijval langlopende schulden			
Bijdrage Dioraphte	7.500	7.500	7.500
Bijdrage van Delden	2.500	2.500	2.500
Bijdrage Gobelinzaal	5.000	5.000	5.000
Bijdrage Overige	-	-	-

	Werkelijk 2023 €	Begroting 2023 €	Werkelijk 2022 €
Projecten			
<i>Artemisia</i>			
<i>Mondriaan Fonds</i>	-	-	200.000
<i>Sofonisba</i>			
Prins Bernhard Cultuurfonds	25.000	30.000	-
Fonds 21	30.000	30.000	-
Turing Foundation	20.000	20.000	-
<i>Terra Libera</i>			
Mondriaanfonds	65.000	-	-
VSB Fonds	30.000	-	-
Rabobank	10.000	-	-
Stichting Doen	30.000	-	-
<i>Tolerance Test</i>			
Mondriaanfonds	55.500	-	-
Collectievorming			
GJ. Van Heek jr Fonds	-	-	-
Vereniging Rembrandt	-	-	35.000
<i>Overig</i>			
GJ. Van Heek jr Fonds	-	100.000	100.000
Stichting RMT Fonds	50.000	50.000	50.000
Sponsoring Bus	12.500	25.000	-
Overig	10.000	60.000	33.200
Totaal private fondsen	353.000	330.000	433.200
Totaal goede doelenloterijen	-		-
Totaal bijdragen uit private middelen	439.900	392.100	591.600
Totaal eigen inkomsten	1.420.000	1.126.100	1.446.500

	Werkelijk 2023 €	Begroting 2023 €	Werkelijk 2022 €
Subsidies			
Structureel OCW			
OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteiten)	1.144.200	1.055.000	1.074.100
OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	1.589.900	1.461.100	991.400
OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	507.100	460.000	476.000
OCW: Kaderregeling onderzoek en wetenschap	-	-	-
Totaal structureel OCW	3.241.200	2.976.100	2.541.500
Totaal structureel Provincie	75.000	75.000	75.000
Totaal structureel Gemeente	77.300	74.600	75.600
Totaal structurele publieke subsidies overig	-	-	-
Totale structurele subsidies	3.393.500	3.125.700	2.692.100
Incidentele publieke subsidies			
OCW - Aanvullende subsidie steunpakket	-	-	193.800
Vrijval langlopende schulden OCW			
<i>In het kader van de Erfgoedwet</i>	55.500	31.200	44.300
<i>Buiten het kader van de Erfgoedwet</i>			
DCE/14/633702	54.900	54.700	54.900
DCE/15/777791	-	-	-
Tijdelijke tegemoedkoming Energiekosten (TEK-subsidie)	14.700	-	-
Project Veerkracht			
Gemeente Enschede - Gala gelden	33.600	-	-
Collectievorming			
Mondriaan Stichting	96.900	60.000	23.100
Totaal incidentele publieke subsidies	255.600	145.900	316.100
Totaal subsidies	3.649.100	3.271.600	3.008.200
TOTALE BATEN	5.069.100	4.397.700	4.454.700

	Werkelijk 2023 €	Begroting 2023 €	Werkelijk 2022 €
LASTEN			
Personeelslasten			
Publieksfunctie			
Presentaties	403.900	284.200	291.900
Marketing en communicatie	240.000	181.400	186.300
Educatie	45.400	15.700	16.100
Bewaking	153.300	144.100	148.000
Museumcafe	59.200	38.300	39.300
Collectiefunctie			
Collectievorming	15.100	12.300	12.600
Registratie en onderzoek	64.600	54.300	55.800
Conservering en restauratie.	89.900	71.400	73.300
Beveiliging	228.100	260.800	267.900
Algemeen beheer			
Directie en secretariaat	70.600	65.500	67.300
Personeel	66.500	47.000	48.300
Financiële zaken	50.300	43.800	45.000
Algemene zaken	-	-	-
Gebouwen en terreinen	70.000	52.200	53.600
Totaal personeelslasten	1.556.900	1.271.000	1.305.400
Huisvestingslasten			
<i>Ten laste van subsidie Erfgoedwet</i>			
Huur gebouwen			
Vergoeding Rijksvastgoedbedrijf	307.800	300.000	300.600
Verzekeringen	23.800	50.000	48.300
Afschrijving op investeringen (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	55.500	31.000	44.300
Onderhoud			
Klein onderhoud	95.000	-	37.800
Dagelijks onderhoud	105.200	120.000	78.900
Contractonderhoud	60.400	40.000	63.300
Dotatie voorziening Groot Onderhoud	122.900	110.000	117.000
Overig			
Huur depot/restauratieatelier	50.000	60.000	50.000
Externe adviseurs	28.800	195.600	113.400
Afloop vooruitbetaalde gebruikskosten Twentelab	11.300	-	-
<i>Niet ten laste van subsidie erfgoedwet</i>			
Energie	404.500	354.000	134.300
Totaal huisvestingslasten	1.265.200	1.260.600	987.900

	Werkelijk 2023 €	Begroting 2023 €	Werkelijk 2022 €
Afschrijvingen	183.500	172.000	185.800
Aankopen	271.000	172.100	200.800
Overige lasten			
Beheerslasten			
Bureau- en organisatiekosten	235.700	246.000	273.000
Kosten financiële administratie	46.600	37.000	40.700
Personeelszaken	54.700	66.000	78.800
Bewaking	23.400	10.000	11.600
Inkopen museumcafe	111.700	80.000	97.600
Inkopen museumwinkel	93.000	50.000	76.200
Inkopen Museumkaart	54.400	40.000	37.200
	619.500	529.000	615.100
Collectiefunctie			
Met aankopen samenhangende verwervingskosten	31.200	37.000	29.700
Collectiebeheer			
Onderzoek en documentatie	5.600	1.000	3.100
Conservering en restauratie			
- Externe restauraties	28.000	2.000	3.500
- Materieel restauratie-atelier	3.200	3.000	1.900
	68.000	43.000	38.200
Publieksfunctie			
Projecten	734.700	500.000	654.200
Marketing en communicatie	312.000	271.000	294.200
Educatie	58.100	155.000	150.400
	1.104.800	926.000	1.098.800
Totaal overige lasten	1.792.300	1.498.000	1.752.100
TOTALE LASTEN	5.068.900	4.373.700	4.432.000
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	200	24.000	22.700
Saldo rentebaten/-lasten	3.100	-24.000	-19.000
EXPLOITATIESALDO	3.300	-	3.700

Toelichting op de categoriale en functionele exploitatierekening

FUNCTIONEEL -->	Totaal	Publieks- functie	Collectie- functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL -->				
BATEN				
Eigen inkomsten				
Publieksinkomsten				
Kaartverkoop	414.000	414.000	-	-
Inkomsten uit horeca-expl.	208.200	208.200	-	-
Inkomsten uit museumwinkel	172.400	172.400	-	-
Cursussen	1.700	1.700	-	-
Rondleidingen	2.200	2.200	-	-
Educatie	18.400	18.400	-	-
Verkoop Museumjaarkaart	52.100	52.100	-	-
Totaal publieksinkomsten	869.000	869.000	-	-
Sponsorinkomsten	-	-	-	-
Overige directe inkomsten				
Restauratie voor derden	-	-	-	-
Overige directe inkomsten	111.100	111.100	-	-
Totaal overige directe inkomsten	111.100	111.100	-	-
Totaal Directe inkomsten	980.100	980.100	-	-
Indirecte opbrengsten	-	-	-	-
Totaal Indirecte opbrengsten	-	-	-	-
Private middelen				
Waarvan particulieren incl. vriendenvereniging	86.900	-	86.900	-
Bedrijven	-	-	-	-
Private fondsen				
Vrijval langlopende schulden				
Bijdrage Dioraphte	7.500	4.400	2.200	900
Bijdrage Delden	2.500	1.500	700	300
Bijdrage Gobelinzaal	5.000	5.000	-	-

FUNCTIONEEL -->	Totaal	Publieks- functie	Collectie- functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL -->				
Projecten				
<i>Artemisia</i>				
<i>Mondriaan Fonds</i>	-	-	-	-
<i>Sofonisba</i>				
Prins Bernhard Cultuurfonds	25.000	25.000	-	-
Fonds 21	30.000	30.000	-	-
Turing Foundation	20.000	20.000	-	-
<i>Terra Libera</i>				
Mondriaanfonds	65.000	65.000	-	-
VSB Fonds	30.000	30.000	-	-
Rabobank	10.000	10.000	-	-
Stichting Doen	30.000	30.000	-	-
<i>Tolerance Test</i>				
Mondriaanfonds	55.500	55.500	-	-
Collectievorming				
GJ. Van Heek jr Fonds	-	-	-	-
Vereniging Rembrandt	-	-	-	-
<i>Overig</i>				
GJ. Van Heek jr Fonds	-	-	-	-
Stichting RMT Fonds	50.000	50.000	-	-
Sponsoring Bus	12.500	12.500	-	-
Overig	10.000	10.000	-	-
Totaal private fondsen	353.000	348.900	2.900	1.200
Goede doelenloterijen	-	-	-	-
Totaal bijdragen uit private middelen	439.900	348.900	89.800	1.200
Totaal eigen inkomsten	1.420.000	1.329.000	89.800	1.200
Subsidies				
Structureel OCW				
OCW: Regeling specifiek cultuurbeleid (publieksactiviteiten)	1.144.200	1.144.200	-	-
OCW: Erfgoedwet onderdeel huisvesting	929.900	544.500	274.000	111.400
<i>Van huisvesting naar overige functies</i>	660.000	450.100	209.900	-
OCW: Erfgoedwet onderdeel collectiebeheer	507.100	-	507.100	-
OCW: Kaderregeling onderzoek en wetenschap	-	-	-	-
Totaal structureel OCW	3.241.200	2.138.800	991.000	111.400

FUNCTIONEEL -->
CATEGORIAAL -->

Totaal structureel Provincie
Totaal structureel Gemeente
Totaal structurele publieke subsidies overig

Totale structurele subsidies
Incidentele publieke subsidies
OCW - Aanvullende subsidie steunpakket
Vrijval langlopende schulden OCW
In het kader van de Erfgoedwet
Buiten het kader van de Erfgoedwet

DCE/14/633702

DCE/15/777791

Tijdelijke tegemoedkoming Energiekosten (TEK-subsidie)

Project Veerkracht

Gemeente Enschede - Gala gelden

Collectievorming

Mondriaan Stichting

Totaal incidentele publieke subsidies
Totaal subsidies
TOTALE BATEN

	Totaal	Publieks- functie	Collectie- functie	Algemeen beheer
Totaal structureel Provincie	75.000	75.000	-	-
Totaal structureel Gemeente	77.300	77.300	-	-
Totaal structurele publieke subsidies overig	-	-	-	-
Totale structurele subsidies	3.393.500	2.291.100	991.000	111.400
Incidentele publieke subsidies				
OCW - Aanvullende subsidie steunpakket	-	-	-	-
Vrijval langlopende schulden OCW				
<i>In het kader van de Erfgoedwet</i>	55.500	32.500	16.400	6.700
<i>Buiten het kader van de Erfgoedwet</i>				
DCE/14/633702	54.900	32.100	16.200	6.600
DCE/15/777791	-	-	-	-
Tijdelijke tegemoedkoming Energiekosten (TEK-subsidie)	14.700	8.600	4.300	1.800
Project Veerkracht				
Gemeente Enschede - Gala gelden	33.600	33.600	-	-
Collectievorming				
Mondriaan Stichting	96.900	-	96.900	-
Totaal incidentele publieke subsidies	255.600	106.800	133.800	15.100
Totaal subsidies	3.649.100	2.397.900	1.124.800	126.500
TOTALE BATEN	5.069.100	3.726.900	1.214.600	127.700

FUNCTIONEEL -->	Totaal	Publieks- functie	Collectie- functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL -->				
LASTEN				
Personeelslasten				
Publieksfunctie				
Presentaties	403.900	403.900	-	-
Marketing en communicatie	240.000	240.000	-	-
Educatie	45.400	45.400	-	-
Bewaking	153.300	153.300	-	-
Museumcafe	59.200	59.200	-	-
Colectiefunctie				
Collectievorming	15.100	-	15.100	-
Registratie en onderzoek	64.600	-	64.600	-
Conservering en restauratie.	89.900	-	89.900	-
Beveiliging	228.100	-	228.100	-
Algemeen beheer:				
Directie en secretariaat	70.600	-	-	70.600
Personeelszaken	66.500	-	-	66.500
Financiële zaken	50.300	-	-	50.300
Algemene zaken	-	-	-	-
Gebouwen en terreinen	70.000	-	-	70.000
Totaal personeelslasten	1.556.900	901.800	397.700	257.400
Huisvestingslasten				
<i>In het kader van de Erfgoedwet</i>				
Huur gebouwen	307.800	180.200	90.700	36.900
Vergoeding Rijksvastgoedbedrijf				
Verzekeringen	23.800	13.900	7.000	2.900
Afschrijving op investeringen (bekostigd uit huisvestingssubsidie OCW)	55.500	32.500	16.400	6.700
Onderhoud				
Klein onderhoud	95.000	55.600	28.000	11.400
Dagelijks onderhoud	105.200	61.600	31.000	12.600
Contractonderhoud	60.400	35.400	17.800	7.200
Dotatie voorziening groot onderhoud	122.900	72.000	36.200	14.700

FUNCTIONEEL -->	Totaal	Publieks- functie	Collectie- functie	Algemeen beheer
CATEGORIAAL -->				
Vervolg huisvestingslasten				
Overig				
Huur depot/restauratieatelier	50.000	-	50.000	-
Externe adviseurs	28.800	16.900	8.500	3.500
Afloop vooruitbetaalde gebruikskosten Twentelab	11.300	-	11.300	-
<i>Buiten het kader van de Erfgoedwet</i>				
Energie	404.500	236.800	119.200	48.500
Totaal huisvestingslasten	1.265.200	704.900	416.100	144.400
Afschrijvingen	183.500	107.400	54.100	22.000
Aankopen	271.000	-	271.000	-
Overige lasten				
Beheerslasten				
Bureau- en organisatiekosten				
- Porti- en vrachtkosten	3.400	-	-	3.400
- Telefoon- en faxkosten	10.100	-	-	10.100
- Reis- en verblijfkosten	10.900	-	-	10.900
- Representatiekosten	8.500	-	-	8.500
- Kosten vrijwilligers	14.800	14.800	-	-
- Contributies beroepsorganisaties	5.900	-	-	5.900
- Kantoorbenodigdheden	3.100	-	-	3.100
- Verzekeringen	-	-	-	-
- Druk- en bindwerk intern	13.400	-	-	13.400
- Onderhoud hard- en software	77.700	-	-	77.700
- Inhuur externe adviseurs	70.600	-	-	70.600
- Overig	17.300	-	-	17.300
	235.700	14.800	-	220.900
Kosten financiële administratie				
- Accountant	39.500	-	-	39.500
- Bankkosten	7.100	-	-	7.100
	46.600	-	-	46.600
Personeelszaken				
- Uitbesteding personeelsadministratie	6.000	4.100	1.900	-
- ARBO-managementgroep	3.700	2.500	1.200	-
- Overig	4.400	-	-	4.400
- Opleidingen	-	-	-	-
- Uitzendkrachten	40.600	40.600	-	-
	54.700	47.200	3.100	4.400

FUNCTIONEEL -->

CATEGORIAAL -->

Bewaking en beveiliging

- Aansluiting meldkamer

- Dienstkleding

- Opleidingen

- Overige bewakingskosten

Inkopen museumcafe

Inkopen museumkaart

Inkopen museumwinkel

Totaal beheerslasten

Collectiefunctie

Met bruiklenen samenhangende verwervingskosten
(transporten en verzekering)

Collectiebeheer

Onderzoek en documentatie

Conservering en restauratie

- Externe restauraties

- Materieel restauratie-atelier

Totaal collectiefunctie

Publieksfunctie

Presentaties

Marketing en communicatie

Educatie

Totaal publieksfunctie

Totaal overige lasten

TOTALE LASTEN

SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING

Saldo rentebaten/-lasten

Mutatie aankoopfonds

SALDO UIT BEDRIJFSVOERING

Toerekening Algemeen beheer

EXPLOITATIERESULTAAT

Aantal directe uren

	Totaal	Publieks- functie	Collectie- functie	Algemeen beheer
Bewaking en beveiliging				
- Aansluiting meldkamer	4.800	-	4.800	-
- Dienstkleding	9.200	6.300	2.900	-
- Opleidingen	7.200	4.900	2.300	-
- Overige bewakingskosten	2.200	1.500	700	-
	23.400	12.700	10.700	-
Inkopen museumcafe	111.700	111.700	-	-
Inkopen museumkaart	54.400	54.400	-	-
Inkopen museumwinkel	93.000	93.000	-	-
	259.100	259.100	-	-
Totaal beheerslasten	619.500	333.800	13.800	271.900
Collectiefunctie				
Met bruiklenen samenhangende verwervingskosten (transporten en verzekering)	31.200	-	31.200	-
Collectiebeheer				
Onderzoek en documentatie	5.600	-	5.600	-
Conservering en restauratie				
- Externe restauraties	28.000	-	28.000	-
- Materieel restauratie-atelier	3.200	-	3.200	-
	68.000	-	68.000	-
Publieksfunctie				
Presentaties	734.700	734.700	-	-
Marketing en communicatie	312.000	312.000	-	-
Educatie	58.100	58.100	-	-
	1.104.800	1.104.800	-	-
Totaal publieksfunctie	1.104.800	1.104.800	-	-
Totaal overige lasten	1.792.300	1.438.600	81.800	271.900
TOTALE LASTEN	5.068.900	3.152.700	1.220.700	695.700
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	200	574.200	-6.100	-568.000
Saldo rentebaten/-lasten	3.100	-	-	3.100
Mutatie aankoopfonds				
	3.300	574.200	-6.100	-564.900
SALDO UIT BEDRIJFSVOERING				
Toerekening Algemeen beheer	-	385.300	179.600	-564.900
	3.300	188.900	-185.700	-
EXPLOITATIERESULTAAT				
Aantal directe uren	45.600	31.100 68%	14.500 32%	- -

Overzicht huisvestingslasten

	€
Saldo beginbalans	3.398.400
Subsidie OCW Huisvesting	1.909.400
Onttrekking wegens investeringen (onder huisvestingssubsidie OCW)	349.500
Onttrekkingen (lasten)	
Toeslagen aan RVB	307.800
Loonkosten eigen organisatie beheer en behoud	70.000
Verzekeringen	23.800
Afschrijvingen op investeringen	55.500
Kosten dagelijks onderhoud	
Klein Onderhoud	95.000
Overig onderhoud	165.600
Kosten groot onderhoud	
Dotatie voorziening	122.900
Overig	
Huur depot	50.000
Externe adviseurs	28.800
Afloop vooruitbetaalde gebruikskosten Twentelab	11.300
Totaal onttrekkingen	930.700
Toevoegingen (baten)	
Vrijval investeringsubsidie	-
Overige baten	-
Totaal toevoegingen	-
Saldo huisvestingssubsidie	4.027.600
Besteed aan publieks- en -collectiefunctie	660.000
Saldo eindbalans	<u>3.367.600</u>

Resultaatbestemming 2023

	€
Exploitatiesaldo	3 300

Mutaties bestemmingsfondsen OCW

Onttrekking aan de bestemmingsreserve bedrijfsinstallatie/entreehal	<u>17.400</u>
Ten gunste van het algemene reserve	<u>20.700</u>

WNT-verantwoording 2022 Rijksmuseum Twenthe

De WNT is van toepassing op Stichting Rijksmuseum Twenthe. Het voor Rijksmuseum Twenthe toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

bedragen x € 1		C.P.J. Breunesse
Functiegegevens		Directeur-bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2023		01/07 – 31/12
Deeltijdfactor in fte		0,50
Dienstbetrekking?		Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€	24.522
Beloningen betaalbaar op termijn	€	3.198
<i>Subtotaal</i>	€	27.721
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€	56.208
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	€	-
Bezoldiging	€	27.721
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens overschuldigde betaling		N.v.t.
Gegevens 2022		
bedragen x € 1		Drs. K.A. Odding
Functiegegevens		Directeur-bestuurder
Aanvang en einde functievervulling in 2022		01/01 – 31/12
Omvang dienstverband 2022 (in fte)		0,44
Dienstbetrekking?		Nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€	69.984
Beloningen betaalbaar op termijn	€	-
<i>Subtotaal</i>	€	69.984
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€	96.000
Bezoldiging	€	69.984

Ib. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2023	
bedragen x € 1	W.B. Dik
Functiegegevens	Directeur- bestuurder
Kalenderjaar	2023
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	01/01– 30/06
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	6
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	416
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 212
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 88.192
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 35.748
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 35.748
- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	€ 35.748
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

If. Topfunctionaris met een totale bezoldiging van meer dan € 1.900 waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is

Gegevens 2023			
C.P.J. Breunesse	Datum aanvang dienstbetrekking	Naam WNT-instelling	Totale bezoldiging per WNT-instelling
			bedragen x € 1
Gegevens per WNT-instelling	1-7-2023	Rijksmuseum Twenthe	27.721
	1-7-2023	De Museumfabirek	27.721
Gecumuleerde totale bezoldigingen bij alle WNT-instellingen gezamenlijk i.v.m. anticumulatie bepaling			55.442
Het algemeen bezoldigingsmaximum dan wel een voor één van de dienstbetrekkingen van toepassing zijnde hoger bezoldigingsmaximum.			112.416
Gegevens overschrijding en eventuele onverschuldigde betaling			
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag			N.v.t.
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.		

Id. Topfunctionarissen alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een bezoldiging van € 1.900 of minder

Gegevens 2023	
Naam topfunctionaris	Functie
S.M.M. Kuks	Voorzitter
D.T.M. Majoor	Vicevoorzitter
Mr. A.R. van Uhm	Lid
Drs. J. Kiers	Lid
A.J. Voskamp	Lid

De leden van de Raad van Toezicht zijn onbezoldigd.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepassing drempelbedrag hebben ontvangen.

Overzicht functies en nevenfuncties leden van de Raad van Toezicht

Dhr. S.M.M. Kuks

Watergraaf Waterschap Vechtstromen

Hoogleraar Universiteit Twente

Nevenfuncties

- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Rijksmuseum Twenthe, Stichting De Museumfabriek, Stichting Vastgoed Musea Enschede, Stichting G.J. van Heek jr Fonds, Stichting Roombeek Musea Fonds en Stichting Steunfonds TwentseWelle
- Voorzitter NWB Waterinnovatiefonds
- Voorzitter Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie
- Voorzitter programmaraad Trendbureau Overijssel

Mevr. J. Kiers

Directeur Amsterdam Museum en Huis Willet-Holthuysen

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Stichting SAM (Samenwerkende Amsterdamse Musea)
- Lid dagelijks bestuur Adamnet (tot 1 mei 2023)
- Interim-voorzitter ACI (Amsterdamse Culturele Instellingen)
- Lid Raad van Toezicht Stichting Rijksmuseum Twenthe, Stichting De Museumfabriek, Stichting Vastgoed Musea Enschede, Stichting G.J. van Heek jr Fonds, Stichting Roombeek Musea Fonds en Stichting Steunfonds TwentseWelle
- Lid Raad van Commissarissen Stadsherstel Amsterdam
- Bestuurslid Stichting Werkspoor Museum

Dhr. A.J. Voskamp

Associate partner Incorpe BV, Hengelo (O)

Partner Malijn BV, Delden

Nevenfuncties

- Lid Raad van Toezicht Stichting Rijksmuseum Twenthe, Stichting De Museumfabriek, Stichting Vastgoed Musea Enschede, Stichting G.J. van Heek jr Fonds, Stichting Roombeek Musea Fonds en Stichting Steunfonds TwentseWelle
- Bestuurslid Stichting Twinning Participaties
- Bestuurslid Stichting Pure Energie Fonds

Mevr. D.T.M. Majoor

Voorzitter College van Bestuur Cibap Vakschool voor Vormgeving Zwolle, m.i.v. februari 2021

Nevenfuncties

- Lid Raad van Toezicht RKD, m.i.v. september 2018
- Voorzitter bestuur Dutch Crafts Council, m.i.v. juni 2021
- Lid Maatschappelijke Adviesraad Staatsbosbeheer, m.i.v. 2019
- Lid Beoordelingscommissie Comenius Leadership Fellows NWO, m.i.v. 2021)
- Lid Raad van Toezicht Stichting Rijksmuseum Twenthe, Stichting De Museumfabriek, Stichting Vastgoed Musea Enschede, Stichting G.J. van Heek jr Fonds, Stichting Roombeek Musea Fonds en Stichting Steunfonds TwentseWelle

- Voorzitter auditpanels hbo bij Hobéon, m.i.v. januari 2023

Mevr. A.R. van Uhm

Advocaat bij Van Doorne N.V.

Nevenfuncties

- Lid Raad van Toezicht Stichting Rijksmuseum Twenthe, Stichting De Museumfabriek, Stichting Vastgoed Musea Enschede, Stichting G.J. van Heek jr Fonds, Stichting Roombeek Musea Fonds en Stichting Steunfonds TwentseWelle
- Secretaris Raad van Bestuur van Stichting Hospice Gooi & Vechtstreek (Hospice Kajan)

Rooster van aftreden

	Geboorte- jaar	Benoemd	Herbenoemd	Max. zittingsduur tot	Her- benoemd	Max. zittingsduur tot
Dhr. S.M.M. Kuks	1961	23-05-2022		23-05-2026		
Mevr. J. Kiers	1962	16-01-2017	23-11-2020	16-01-2025		
Dhr. B.J.H. Vos	1968	25-03-2019	Gestopt per 25-3-2023			
Dhr. A.J. Voskamp	1957	25-03-2019	25-3-2023	25-03-2027		
Mevr. D.T.M. Majoor	1963	01-01-2022		01-01-2030		
Mevr. A.R. van Uhm	1987	01-01-2022		01-01-2030		

W.B. (Willem) Dik

Directeur a.i. van 1-1-2023 t/m 30-6-2023

Nevenfuncties

Eigenaar W.B. Dik Advies

Voorzitter Stichting BlinQers

Penningmeester Buurvereniging de Knik e.o.

C.P.J. (Caroline) Breunese

Directeur-bestuurder Raad van Toezicht Stichting Rijksmuseum Twenthe, Stichting De Museumfabriek, Stichting Vastgoed Musea Enschede, Stichting G.J. van Heek jr Fonds, Stichting Roombeek Musea Fonds en Stichting Steunfonds TwentseWelle

Nevenfuncties

Voorzitter ICOM Nederland

Adviesraad Hortus Botanicus Amsterdam

Adviesraad Next Nature Evoluon Eindhoven

Adviesraad Batavialand Lelystad

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Stichting Rijksmuseum Twenthe
T.a.v. de Raad van Toezicht
Lasondersingel 129
7514 BP ENSCHEDE

Institutenweg 41
7521 PH Enschede
Postbus 474
7500 AL Enschede
Tel. 088-500 95 00
E-mail info@eshuis.com

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de raad van toezicht van Stichting Rijksmuseum Twenthe

Verklaring over de in dit jaardocument opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Rijksmuseum Twenthe te Enschede gecontroleerd.

- Naar ons oordeel geeft de in dit jaardocument opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Rijksmuseum Twenthe per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 en in overeenstemming met de bepalingen van en krachtens de Wet Normering Topfunctionarissen (WNT).
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de exploitatierekening over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en het controleprotocol WNT 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Rijksmuseum Twenthe zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in dit jaardocument opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat dit jaardocument andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 en het controleprotocol WNT 2023. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in

overeenstemming met de in de wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Enschede, 26 maart 2024

Eshuis Registeraccountants B.V.

w.g. H. Schreur RA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, het controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.